

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
KATOLICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA
Katedra církevních dějin a literární historie

Bc. et Bc. Gabriel-Max Nathaniel Filip Aras, MBA

Bývalé křižácké řády ve 21. století

Diplomová práce

Vedoucí práce: doc. PhDr. Marek Šmíd, Ph.D.

Praha 2023

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

2023, Gabriel-Max Nathaniel Filip Aras

Bibliografická citace

Bývalé křižácké řády ve 21. století [rukopis] : diplomová práce / Gabriel-Max Nathaniel Filip Aras ; vedoucí práce: Marek Šmíd. -- Praha, 2023. -- 105 s.

Anotace

Diplomová práce „Bývalé křižácké řády ve 21. století“ se zabývá rytířskými řády, které ve středověku konaly křížové výpravy a působily v Jeruzalémě. Zároveň to jsou řády, které existují až do současné doby a také působí v České republice. Práce se konkrétně zabývá Suverénním vojenským hospitálním řádem svatého Jana v Jeruzalémě, na Rhodu a na Maltě, Vojenským a špitálním řádem svatého Lazara Jeruzalémského, Řádem Božího hrobu Jeruzalémského a Řádem bratří německého domu Panny Marie v Jeruzalémě. Práce popisuje historický vývoj a přerod bývalých křižáckých řádů do charitativních organizací 21. století. Práce se soustředí na výklad současného života a organizaci řádů, který vzájemně porovnává.

Klíčová slova

církev, hierarchie, charita, legitimita, rytířský řád, víra

Abstract

The diploma thesis „Former Crusader orders in the 21st century” deals with knightly orders, which in the Middle Ages held crusades and operated in Jerusalem. At the same time, these are orders that exist until today and also operate in the Czech Republic. The work specifically deals with the Sovereign Military Hospitaller Order of Saint John of Jerusalem, Rhodes and Malta, the Military and Hospitaller Order of Saint Lazarus of Jerusalem, the Order of the Holy Sepulcher of Jerusalem and the Order of the Brothers of the German House of Saint Mary in Jerusalem. The work describes the historical development and rebirth of the former Crusader orders into charitable organizations of the 21st century. The work focuses on the interpretation of contemporary life and the organization of orders, which it compares with each other.

Keywords

church, hierarchy, charity, legitimacy, knighthood, faith

Počet znaků (včetně mezer): 151 945

Poděkování

Rád bych touto cestou vyjádřil poděkování panu docentovi Marku Šmídovi za jeho cenné rady, rychlost, trpělivost a odborná doporučení při vedení mé diplomové práce.

Obsah

Úvod.....	7
1. Co je rytířský řád.....	10
1.1. Duchovní rytířský řád.....	18
1.2. Světský rytířský řád.....	19
1.3. Legitimita rytířského řádu.....	21
1.4. Legitimita a morálka.....	26
2. Řád maltézských rytířů.....	28
2.1. Struktura a fungování řádu.....	35
2.2. Restituce.....	40
2.3. Charitativní působení řádu.....	42
3. Řád sv. Lazara Jeruzalémského.....	44
3.1. Struktura a fungování řádu.....	50
3.2. Spory ve velmistrovství.....	61
3.3. Křesťanská pomoc řádu.....	65
3.4. Charita Orleánské obediencie.....	67
4. Řád Božího hrobu.....	69
4.1. Struktura a fungování řádu.....	71
4.2. Spiritualita řádu.....	78
4.3. Aktivity Řádu Božího hrobu.....	81
5. Německý řád.....	82
5.1. Struktura a fungování řádu.....	85
5.2. Světci řádu.....	87
5.3. Aktivity a charita řádu.....	88
6. Komparace jednotlivých řádů.....	90
Závěr.....	97
Seznam pramenů a literatury.....	99

Úvod

V minulosti tvořilo náboženství a náboženské společnosti velmi důležitou součást evropské i české společnosti. Po příchodu křesťanství na území českých zemí zde začaly vyvíjet aktivitu církevní řády. Církevní řády se tvořily i v následujících letech a relativně velké množství řádů vzniklo v souvislosti s křížovými výpravami – například, pod současným názvem známý Suverénní vojenský hospitální řád svatého Jana v Jeruzalémě, na Rhodu a na Maltě, Vojenský a špitální řád svatého Lazara Jeruzalémského, Řád Božího hrobu jeruzalémského a Řád bratří německého domu Panny Marie v Jeruzalémě.

Právě řády, které vznikly v souvislosti s křížovými výpravami, jsou velice specifické. Hlavní pozornost práce se soustředí na společné a rozdílné rysy jednotlivých řádů, a to jak ve fungování, tak v současné organizaci. V úvodu práce je vysvětleno, co je myšleno rytířským řádem. Pozornost je také soustředěna na výklad legitimacy rytířského řádu a její vztah k morálce. Hlavní gros práce je pak zaměřeno na jednotlivé řády, přičemž je nejprve vyložena historie řádu a následně je pozornost soustředěna na současné fungování, tedy na aktivity, na které je řád zaměřen, a na jeho organizaci. U řádů se řeší i jejich jednotlivá specifika jako je spiritualita, restituce majetku, či spory ve velmistrovství. V závěru jsou poznatky o jednotlivých řádech komparovány tak, aby bylo zřejmé, jaký je v současné době rozdíl mezi fungováním jednotlivých řádů, jejich organizací a zejména zaměření jejich aktivit v charitativní oblasti.

Hlavními prameny, které byly v práci využity, byly vnitrořádové materiály – například pro Řád Maltézských rytířů *Charte Constitutionnelle Et Code De L'ordre Souverain Militaire Et Hospitalier De Saint-Jean De Jerusalem De Rhodes Et De Malte*, pro Řád svatého Lazara Jeruzalémského

Ústava Vojenské a špitálního řádu svatého Lazara Jeruzalémského, případně *Řád kandidatury, postulátu a přijímání členů do hodností, kategorií a typů členství*, či různé dopisy a deklaráce. V případě Řádu Božího hrobu byla využita *Ústava Řádu božího hrobu (Constitution: Equestrian Order of The Holy Sepulchre of Jerusalem)*, případně *Principy řádové spirituality u Řádu Božího hrobu*. Kromě toho jsou využity vzpomínky a postřehy Aleše Palána s názvem *Lidé za ta staletí vědí, že je na nás spolehnoutí*, publikované v časopise *Maltézští rytíři včera a dnes*. Je čerpáno také ze vzpomínek Josefa Zlámala, které jsou zčásti zveřejněny na internetovém serveru *Paměť národa*. Dále jsou využity osobní výpovědi členů a hodnostářů jednotlivých řádů.

Použitá odborná literatura se zaměřuje jednak na dějiny uvedených řádů, mezi které patří například kniha H. Bogdana s názvem *Řád německých rytířů*,¹ dále kniha Milana Bubna, která se jmenuje *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích*.² Důležitým zdrojem je i kniha Helen Nicholson *The Knights Hospitaller*.³

Po vystižení kontextu rytířských řádů je použita literatura zaměřující se na dějiny křížových výprav a celkového kontextu vzniku rytířských řádů například kniha T. Asbridge *The Crusade: A New History*,⁴ kniha Alfreda Duggana *Křižácké výpravy*.⁵ Kromě toho byla využita i kniha M. Hrocha a V.

---

¹ BOGDAN, Henry. *Řád německých rytířů*. Praha: Garamond, 2009. ISBN 978-80-7407-063-1.

² BUBEN, Milan. *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích*. Praha: Libri, 2002. ISBN 978-80-7277-085-4.

³ NICHOLSON, Helen, J. *The Knights Hospitaller*. Boydell & Brewer, 2001. ISBN 978-08-5115-8457.

⁴ ASBRIDGE, Thomas, *The Crusade: A New History*. Oxford: Oxford University Press 2004, ISBN 0-19-517823-8.

⁵ DUGGAN, Alfred, *Křižácké výpravy*, Praha: Orbis 1973.

Hrochové *Křižáci ve Svaté zemi*.⁶ Obecně k rytířským řádům je využita monografie Nicholase Mortona s názvem *The Medieval Military Orders*.⁷

Mezi důležité odborné studie, které byly využity, patří například článek Noela S. B. Coxe *The Continuing Question of Sovereignty and the Sovereign Military Order of Jerusalem, of Rhodes and of Malta*, který je publikovaný v Social Science Research Network.⁸

Hlavním cílem práce je komparace jednotlivých řádů, tedy Suverénního řádu maltézských rytířů, Řádu Božího hrobu, Řádu svatého Lazara Jeruzalémského a Německého řádu. Komparace se zaměří především na strukturu jednotlivých řádů a dále na komparaci jejich aktivit pro společnost. Přestože se jedná o rytířské řády, které vznikly za podobných okolností, je jejich vnitřní struktura, zaměření i charitativní oblast do značné míry odlišná. Zkoumanou problematikou je i často opomíjená legitimita rytířských řádů, která je mnohdy suplována morálním přínosem dané organizace.

Práce by také měla kladně odpovědět na otázku, zda existence těchto starobylých řádů má smysl i ve 21. století, zda mají dané organizace přínos pro současnou společnost.

Téma práce jsem si vybral z důvodu zájmu o rytířské řády všeobecně, sám jsem členem (rytířem) Řádu sv. Lazara Jeruzalémského a nositelem několika dynastických řádů.

---

⁶ HROCH, Miroslav, *Křižáci ve Svaté zemi*, Praha: Mladá fronta 1996, ISBN 80-204-0621-2.

⁷ MORTON, Nicholas. *The Medieval Military Orders 1120–1314*. London and New York: Routledge 2013. ISBN 978-1-4082-4958-1.

⁸ COX, Noel S.B., *The Continuing Question of Sovereignty and the Sovereign Military Order of Jerusalem, of Rhodes and of Malta* (June 2008). Available at Social Science Research Network: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1140462>.

1. Co je rytířský řád

Na počátku křižáckých řádů je možné spatřit církevní koncil konaný ve městě Clermont ve střední Francii, kde na konci listopadu 1095 došlo k vyhlášení první křižové výpravy. Přestože sama tato událost nebyla v okamžiku, kdy se stala, příliš významnou, neboť k ní došlo až v posledním dni uvedeného církevního koncilu a měla charakter spíše veřejného svolání než skutečného činu. Nicméně projev papeže Urbana II. v samém závěru církevního koncilu v Clermontu odstartoval dějinný proces, který následně trval několik staletí a zrodil křižácké řády.⁹

Bezprostředním impulsem pro papežovo prohlášení byla situace na Blízkém východě, kde v roce 1071 dobyli Jeruzalém Turci, což mělo za následek nepříjemnosti a problémy způsobované křesťanským poutníkům, kteří chtěli navštívit místa ve Svaté zemi. K tomuto faktu se ještě přidružila prosba byzantského císaře Alexia I. o pomoc proti Turkům adresovaná papeži Urbanovi II. Právě tyto události rezonovaly za pomoci církevní propagandy téměř ve všech státech křesťanské Evropy a měly za následek velké vzepjetí lidského potenciálu, který se následně projevil jako početné výpravy směřující do Svaté země s cílem osvobodit místa, kde žil a zemřel Ježíš Kristus a vypudit z těchto míst muslimy.

V následujících desetiletích, a dokonce stoletích bylo podniknuto celkem devět křižových výprav s větším či menším úspěchem. Křižácké výpravy kromě cíle zachovat svatá místa přístupná pro křesťanské poutníky,

---

⁹ O vyhlášení první křižové výpravy blíže viz HROCHOVÁ, Věra, HROCH, Miroslav, *Křižáci ve Svaté zemi*, Praha: Mladá fronta 1996, ISBN 80-204-0621-2, s. 7 a násl.; DUGGAN, Alfred, *Křižácké výpravy*, Praha: Orbis 1973, s. 22 a násl. nebo ze zahraničních prací pak především ASBRIDGE, Thomas, *The Crusade: A New History*. Oxford: Oxford University Press 2004, ISBN 0-19-517823-8.

navíc velmi dobře přišla do období vzrůstajícího ideálu rytířství, které bylo spolu s mništvím a scholastikou nejvýznamnějším středověkým zjevem.¹⁰ Právě spojení křesťanské myšlenky mnišského řádu a ideálu rytířství dalo vzniknout křižáckým řádům. Jak uvádí Franzen, „z hluboké náboženské dynamiky, která vedla ke vzniku křižáckého hnutí, se zrodil jeden z nejpodivnějších středověkých jevů, rytířské řády“¹¹.

Samo o sobě je spojení křesťanské nauky s rytířským ideálem více než zajímavé a v některých ohledech by se dalo označit do značné míry za kontradiktorické. Právě onu disonanci rytířství a křesťanství v některých aspektech života velmi dobře vyjádřil Raoul de Caen (někdy také Radulfus Cadomensis). Raoul de Caen byl normandský spisovatel 12. století, z jehož pera vznikl životopis Tankreda Galilejského, jednoho z vůdců první křížové výpravy, s názvem *Gesta Tancredi*. Údajně si prý Tankred posteskl nad tím, že způsob života křižáků neodpovídá učení evangelia, „neboť Hospodin přikazuje tomu, koho udeřili do tváře, aby udeřivšímu nastavil také druhou tvář, ale rytířské zásady přikazují nešetřit třeba ani krve příbuzných. Hospodin učí darovat košili i svrchní oděv potřebnému, ale rytířská povinnost ukládá vzít poraženému všechno, co mu zbylo“¹². Je otázkou, do jaké míry Tankred skutečně takto smýšlel, nicméně není to naprosto vyloučené, protože Raoul de Caen, sám rytíř a křižák, se s Tankredem osobně znal, a dokonce sloužil v jeho službách.

Nicméně je samozřejmě nutné konstatovat, že v případě aristokracie, která se účastnila křížových výprav, nebylo hlavní a jedinou motivací šíření

---

¹⁰ RÁDL, Emanuel, *Dějiny filosofie I. Starověk a středověk*, Praha: Votobia 1998. ISBN 80-7220-063-1, s. 324.

¹¹ FRANZEN, August, *Malé církevní dějiny*, Praha: Zvon 1992, ISBN 80-7113-008-7, s. 147.

¹² Překlad V. Hrochová, M. Hroch, cit. dle. HROCHOVÁ, Věra, HROCH, Miroslav, *Křižáci ve Svaté zemi*, Praha: Mladá fronta 1996, ISBN 80-204-0621-2, s. 122.

křesťanského náboženství, případně osvobození Božího hrobu, ale samozřejmě také zisk území a kořisti během těchto výprav.

Právě, jak bylo poukázáno výše, z do značné míry protichůdných ideologií – tedy křesťanství a rytířství – se v souvislosti s křížáckými výpravami zrodily křížácké řády. Protnulo se v nich pojetí středověkého křesťanského mnišství a rytířských ideálů. Zatímco mnišství a řeholní život, ať už eremitský nebo koinobitský, tedy osamocený nebo soužití ve společenství dalších mnichů, se vyznačoval především vzdáním se osobního vlastnictví, vzdáním se manželského života a přijetím celibátu a současně i vzdáním se osobní nezávislosti. Mniši měli podle zásad evangelia dodržovat chudobu, čistotu a poslušnost. Následující vývoj, především v souvislosti s ustavením benediktinského řádu, přinesl ještě do mnišského života další tzv. mnišské observance (kázeňské závazky), mezi které patřila např. *silencia* (mlčení), nošení řeholního roucha s také *stabilitas loci* (zůstat v jednom klášteře celý život).¹³

Na tomto místě je vhodné pojednat také o postavě rytíře ve středověku, přestože pojem rytířství, jak připouštějí někteří autoři je problematicky uchopitelný. Rytířství bylo naopak vybudováno na ideálu silného válečníka, jehož předobrazem byl jistě Alexandr Makedonský, následně také i postavy spíše mytické, Roland a král Artuš. Kromě vlastního boje, který představoval nejdůležitější aktivitu rytířova života, pak v popředí rytířské ideologie stál život ve společnosti, případně služba vazalovi.¹⁴

Problematika středověkého rytířství ovšem netkví pouze ve skutečnosti, že obsah tohoto pojmu je možné vymežit relativně problematicky, dokonce i

---

¹³ TRETERA, Jiří Rajmund, *Církev a řeholní řády*, In: SPUNAR, Pavel a kol. *Kultura středověku*, Praha: Academia 1995. ISBN 80.200.0547.1, s. 49.

¹⁴ MORTON, Nicholas. *The Medieval Military Orders 1120–1314*. London and New York: Routledge 2013. ISBN 978-1-4082-4958-1, s. 54.

samo slovo miles mělo v různých dobách různý význam. Do poloviny 11. století je jím zpravidla označován voják, případně také bojovník, a pasování „na rytíře“ je do této doby pouhým umožněním mladému muži, aby mohl nosit meč, a mohl se tak stát plnohodnotným válečníkem. Skutečnost, že se vojenská terminologie objevuje také v Bibli samozřejmě obsah slova miles v období středověku významně ovlivňuje. V Bibli je například možné se setkat s termínem militia Christi, který ale „sloužil ranným křesťanským obcím jako obraz dobrého boje...za křesťanský život jako službu Kristu.“¹⁵

Zároveň není bez zajímavosti, že rytířský kodex se během středověkého období vytvořil pod vlivem dvou kodexů, a to kodexu laického na základě určitých norem chování tak, jak je chápala aristokracie, a kodexu exogenního, který se utvářel v rámci církve. „Rytířská etika,“ jak dodává Tomáš Parma, „se tak nachází mezi dvěma póly, laickým pólem zásad bojovníka a církevním pólem křesťanské morálky.“¹⁶

Křížácké řády pak propojily ideály mnišství a řeholního života s ideály rytířství. Právě křížové výpravy byly určitým katalyzátorem tohoto jevu. Nicméně vznik křížáckých řádů nemohl nastat, jako žádná z historických událostí, ze dne na den, ale musel být výsledkem určitého vývoje. F. Cardini¹⁷ přichází v této souvislosti s velmi zajímavou myšlenkou, že první křížová výprava je přímý a bezprostřední důsledek pokřesťanštění rytířstva. Od samotného procesu christianizace, který se odehrál např. ve Francii v roce

---

¹⁵ PARMA, Tomáš. *Rytíři, dámy a poutníci: dějiny a současnost Rytířského řádu Božího hrobu jeruzalémského a jeho působení v českých zemích*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, 2020. Knihovna Řádu Božího hrobu. ISBN 978-80-88278-52-8, s. 49.

¹⁶ Tamtéž, s. 50

¹⁷ CARDINI, Franco, *Válečník a rytíř*, In: Le GOFF, Jacques (ed.), *Středověký člověk a jeho svět*, Praha: Vyšehrad 1999, ISBN 80-7021-274-8, s. 77.

496¹⁸, bylo třeba, aby uplynulo několik set let na to, aby se toto náboženství rozšířilo do všech částí christianizovaných územních celků a aby ho místní obyvatelstvo plně akceptováno. Skutečnost, že se tak stalo, dokládají právě křížové výpravy, které jednu z nejvyšších a jistě co do síly nejmocnějších vrstev, středověké rytíře, přesvědčily, aby opustila svůj dosavadní domov a bojovala právě pro křesťanské ideály, a to jen s malou nadějí na návrat.

Následný vznik křížáckých řádů během křížáckých výprav vyplýval pak z momentální nutnosti, která vyžadovala vybavit dobytá území posádkami, které by následně chránili poutníky, kteří cestovali do Svaté země. Tyto posádky ovšem měly za úkol i poskytovat pomoc a přístřeší nemocným. Z těchto posádek pak vznikaly komunity, určitá bratrstva, která měly už jen krůček k vytvoření křížáckého řádu.¹⁹ Někteří autoři poukazují na podobnost křížáckých řádů a muslimských ribatů, což jsou pevnosti mystiků-válečníků, které se vyskytovaly právě na hranicích muslimsko-křesťanských.²⁰

Ke vzniku křížáckých řádů ovšem přispěla ještě jedna okolnost, kterou bylo geopolitické uspořádání ve Svaté zemi. Do Svaté země putovalo množství poutníků z křesťanského světa již od 6. století. Papež Řehoř I. tak pro tyto poutníky, kteří mířili do Jeruzaléma, nechal v tomto městě postavit dům pro poutníky u kostela Panny Marie (Santa Maria Latina). Kolem poloviny 11. století se této stavby ujali kupci a námořníci z Amalfi, kteří ho přebudovali na špitál (*sacra domus hospitalis*). Když v roce 1099 vstoupili do Jeruzaléma křížáci, byl tento špitál spravovaný bratrstvem, které údajně žilo podle

---

¹⁸ Ve střední Evropě až v 9. století.

¹⁹ CARDINI, Franco, Válečník a rytíř, In: Le GOFF, Jacques (ed.), *Středověký člověk a jeho svět*, Praha: Vyšehrad 1999, ISBN 80-7021-274-8, s. 78–79.

²⁰ Tamtéž, s. 80.

benediktinské řehole.²¹ Po vzoru tohoto uspořádání pak začaly u dalších špitálů nebo i v jiných místech vznikat obdobná bratrstva, později křižácké řády.

Mezi takto vzniklými řády je možné vzpomenout především řád johanitů, který byl založen již v roce 1099 jako bratrstvo u špitálu sv. Jana v Jeruzalémě. V řád se toto bratrstvo proměnilo v roce 1120 a byl typický svým černým pláštěm s bílým křížem. Později došlo k jeho přesídlení na Rhodos v roce 1309 a následně na Maltu v roce 1530.²²

Dalším řádem byly templáři, jehož členové si původně říkali papuperes milites Christi (chudí rytíři Kristovi). V křižácký řád se toto bratrstvo proměnilo v roce 1128, a protože jim Balduin II., jeruzalémský král, dovolil usídlit se v části paláce, *Templum Domini*, nazývali se templáři.²³ Tento řád byl v roce 1312 po řadě skandálů papežem rozpuštěn, zřejmě z podnětu francouzského krále Filipa IV.²⁴

Dalším původním křižáckým řádem byl i řád německých rytířů, založen v roce 1189 nebo 1190 brémskými a lübeckými měšťany jako špitální bratrstvo. Řádem se stal v roce 1198. V první polovině 13. století přeložil své působení do střední Evropy a následně pak do Pruska, kde kolem Baltského moře šířil křesťanskou nauku.²⁵

---

²¹ BUBEN, Milan. *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích*. Praha: Libri, 2018. ISBN 80-7277-084-5, s. 29.

²² FRANZEN, August, *Malé církevní dějiny*, Praha: Zvon 1992, ISBN 80-7113-008-7, s. 147.

²³ MORTON, Nicholas. *The Medieval Military Orders 1120–1314*. London and New York: Routledge 2013. ISBN 978-1-4082-4958-1, s. 78.

²⁴ CARDINI, Franco, Válečník a rytíř, In: Le GOFF, Jacques (ed.), *Středověký člověk a jeho svět*, Praha: Vyšehrad 1999, ISBN 80-7021-274-8, s. 78–79.

²⁵ FRANZEN, August, *Malé církevní dějiny*, Praha: Zvon 1992, ISBN 80-7113-008-7, s. 147.

Některé z rytířských řádů jsou činné dodnes, některé zanikly v průběhu staletí. Nicméně na odkaz křížáckých rytířských řádů navázaly i další řády, přičemž některé fungovaly v rámci církve – podobně jako např. templáři, jiné byly založeny jako skupina aristokracie vybraná panovníkem tak, aby vytvořila zvláštní skupinu (např. Řád zlatého rouna).

Jaké jsou základní znaky rytířského řádu? Je samozřejmě logické, že řády rytířské nebo křížácké, zvláště pokud vznikly ve středověku, se vyvíjely a jejich současná podoba nemusí odpovídat podobě, kterou mělo toto uskupení od svého vzniku. Nicméně dá se vytyčit několik charakteristik, které jsou platné pro duchovní i světské rytířské řády.

V první řadě je to hierarchie. Je stanoveno, kdo stojí v čele řádu, obvykle jsou odstupňovány i další postavení či hodnosti v rámci řádu. Osoba, která stojí v čele řádu má reprezentativní, ale mnohdy i faktickou úlohu v rámci samotného řádu a disponuje významnou částí rozhodovací pravomoci. V čele řádu zpravidla stojí velmistr (nejvyšší představitel johanitů, templářů, německých rytířů, křižovníků s červenou hvězdou a řádu sv. Lazara Jeruzalémského), který je osloven Excellence, následuje hodnost velkokřižníků, komturů a na nejnižším stupni jsou rytíři.

S hierarchií je spojena i organizace, která je velmi úzce spjatá s historií a tradicí. Organizace samotného řádu se obvykle vytváří a následně funguje dle odkazu zakladatele nebo původních členů řádu.

Dalším významným aspektem, který je pro křížácké řády důležitý, je odkaz a tradice. Tradice provázela již samo přijetí do řádu, které bylo již od počátku jeho vzniku striktně určeno. Byly stanoveny podmínky, za jakých je možné do řádu vstoupit nebo za jakých podmínek je možné takový řád udělit. Např. v případě Podvazkového řádu nebo Řádu Zlatého rouna nebylo možné tyto řády udělit nešlechtici (šlechtictví muselo být mnohdy prokazatelné i po několika daných generacích v mužské linii). Každý řád se řídí určitými vnitřními

předpisy – statuty. V případě rytířských řádů světských tato statuta vydával panovník, který byl zakladatel řádu.

Dále je třeba zdůraznit, že každý rytířský řád má své insignie neboli dekorace. Křížácké řády mají kříž, ale kříž mají i některé další rytířské řády. Velmi často tento kříž bývá čtyřramenný, ale je možné se setkat i s křížem šestiramenným. „*Velmistři nosí odznak na řádovém řetěze (kolaně), velkokřížníci mají odznak připevněný na konci široké stuhy určené barvy (nebo barev), kterou má zavěšenou přes prsa od pravého ramene k levému boku (u některých řádů je to obráceně), mimoto pak řádovou hvězdu na levé straně prsou, komturové mají odznak zavěšený na užší stuze na krku (nákrční dekorace) a rytíři jen připevněný krátkou, zpravidla trojúhelníkovou, stužkou na prsa nebo v knoflíkové dírce.*“²⁶ Některé – především velké – řády mají předepsaný vlastní slavnostní oděv.

V neposlední řadě je třeba zmínit, že v historii přinášelo členství zejména ve světském, ale mnohdy i duchovním, rytířském řádu určitá privilegia, ať už se jednalo o výhody finanční, stavovské apod.

---

²⁶ BUBEN, Milan, *Encyklopedie heraldiky*, Praha: Libri 1999. ISBN 80-85983-68-0, s. 374.

1.1. Duchovní rytířský řád

Duchovní rytířský řád je přímým pokračovatelem křižáckých řádů tak, jak byly ustanovovány v průběhu vrcholného a pozdního středověku. Na rozdíl od světských rytířských řádů jsou duchovní řády spojené s církví a fungují de facto v rámci její organizace. Určitou výjimku představuje Suverénní řád maltézských rytířů, který funguje jako samostatný subjekt mezinárodního práva. Nicméně i přesto vykonává vůči tomuto řádu papež určitou pravomoc, neboť v letech 2016–2017 papež František I. výrazně zasahoval do personálního zastoupení nejvyšších míst řádu.

Duchovní rytířské řády tedy žijí podle určitých regulí nebo řehole, které jsou schváleny církví. Člen takového řádu, jak bylo uvedeno výše, se vstupem do tohoto řádu zbavuje majetku a osobní svobody, plně se odevzdá řádu. Skutečnost vstupu do řádu, což je spojeno se změnou společenského statusu i osobního života, představuje významný okamžik, který je ve většině řádů určitým způsobem vyzdvihován a spojen s přesně stanoveným ceremoniálem a většinou také s přijetím nového jména.

1.2. Světský rytířský řád

Pokud jde o světské řády, je možné konstatovat, že jsou odvozeny od řádů duchovních a de facto jsou jejich napodobeninou.²⁷ Z toho vyplývá, že světské rytířské řády vznikaly později než duchovní rytířské řády, tedy přibližně kolem 13. století. Cílem zavedení světských rytířských řádů bylo jednak určitým způsobem povzbudit aristokratickou vrstvu obyvatelstva – tedy její mužskou část – k válečným výkonům a snaze účastnit se válečných tažení apod. Právě proto vznikaly první světské rytířské řády.

Nejstarším rytířským řádem je Řád podvazkový (*The Most Noble Order of the Garter*), který založil anglický král Edvard III. v roce 1348. Následně savojský vévoda Adameus VI. založil v roce 1360–1363 Řád náhrdelníků, který byl v roce 1518 přejmenovaný na Řád Zvěstování Panny Marie. V roce 1418 založil Zikmund Lucemburský Dračí řád (*Ordo equestris Draconis Hungaria*) a nejvýznamnějším řádem středověku a novověku byl bezpochyby řád založený burgundským vévodou Filipem Dobrým, Řád zlatého rouna, který vznikl v říjnu roku 1430.²⁸

V době vzniku těchto řádů, jak bylo uvedeno výše, jako napodobenin řádů církevních, ovšem na rozdíl od duchovních rytířských řádů nebyli jeho členové vázáni žádným církevním slibem. Skutečnost, že panovníci zakládali tyto světské rytířské řády, poutali tak k sobě ještě více příslušníky aristokracie.

Postupem doby se vyvinulo několik druhů rytířských řádů světských. První skupinou byly rytířské řády velké, které mohli zakládat pouze panovníci nebo osoby nejvýše postavené. Zpravidla se jedná o nejstarší řády, které vznikly (Řád podvazkový) a jsou typické tím, že kromě osoby nejvýše

---

²⁷ DACÍK, Tomáš, *Církevní řády a kongregace v České republice*, Brno: Item: 1998, ISBN 80-7204-077-4, s. 3.

²⁸ BUBEN, Milan, *Encyklopedie heraldiky*, Praha: Libri 1999. ISBN 80-85983-68-0, s. 125.

postavené (velmistra) si byli všichni členové rovni.²⁹ Ve velkých řádech je obvykle stanovena podmínka pro vstup do řádu být členem aristokracie.

Následně se začaly vyvíjet i řády, které nebyly vyhrazené pouze pro příslušníky aristokracie nebo nejvyšší aristokracie, jak tomu bylo u nejstarších řádů, které tak tvořily určitou elitní skupinu v rámci nejvyšší třídy šlechty. Druhá skupiny řádů se udělovala za hrdinské skutky nebo občanské ctnosti a jednalo se o řády záslužné. První záslužný řád byl Řád sv. Ludvíka, který byl v roce 1693 založen francouzským králem Ludvíkem XIV.³⁰ Další řády byly založené např. Marií Terezií (Řád Marie Terezie), Františkem Josefem I. (Řád Františka Josefa I.) atd. U záslužných řádů odpadá podmínka šlechtictví (naopak bylo u některých řádů o nobilitaci možné požádat).

---

²⁹ BUBEN, Milan, *Encyklopedie heraldiky*, Praha: Libri 1999. ISBN 80-85983-68-0, s. 372.

³⁰ Tamtéž, s. 373.

1.3. Legitimita rytířského řádu

V rámci této kapitoly bude pojednáno o legitimitě rytířského řádu a o jeho právní subjektivitě, neboť obě věci spolu do značné míry souvisí. Pokud jde o subjektivitu, nauka mezinárodního práva tuto problematiku pojímá tak, že určitý subjekt má způsobilost k právům a povinnostem a současně má i způsobilost k právnímu jednání, tedy může se smluvně zavazovat s jinými subjekty. Nejmarkantnějšími subjekty mezinárodního práva jsou státy, které uzavírají mezinárodní smlouvy s jinými státy, nicméně současná právní věda přiznává subjektivitu i dalším entitám, např. řádům.

Jako příklad je možné uvést Suverénní vojenský hospitální řád svatého Jana v Jeruzalémě, na Rhodu a na Maltě, který vstupuje do vzájemných bilaterálních vztahů s Českou republikou, kdy je možné zmínit např. skutečnost, že „30. 12. 1992 v souvislosti s rozdělením federace předal velvyslanec řádu na FMZV ČSFR verbální nótu, v níž uznal oba nástupnické státy a potvrdil další existenci diplomatických styků s ČR.“³¹ V případě, že je řád uznávaný mezinárodním právem, a má tedy právní subjektivitu, je možné dovodit, že přiznání této subjektivity vychází z legitimacy řádu. Jinými slovy mezinárodní právo nepřiznává právní subjektivitu jakékoliv organizaci nebo uskupení, ale v souvislosti s křížáckými řády ji přiznává jen těm, které postupují dle mezinárodního práva.

S otázkou subjektivity do značné míry souvisí i otázka legitimacy, protože pouze část ze současných organizací, které se dnes označují za rytířské

---

³¹ Citováno dle Suverénní řád maltézských rytířů. Velvyslanectví České republiky při Svatém stolci. Ministerstvo zahraničních věcí ČR [online], [cit. 5. 1. 2022]. Dostupné z WWW:

https://www.mzv.cz/vatican/cz/o_velvyslanectvi/o_suverennim_radu_maltezskych_rytiru/o_s_r_m_r.html.

řády, jsou řády legitimními. Právě vzhledem ke skutečnosti, že se v posledních několika desetiletích začaly objevovat na vnitrostátním i mezinárodním poli organizace a entity, které mají v názvu „řád“ nebo „rytířský řád“, nicméně nejedná se o legitimní rytířský řád, tedy takový, který vznikl buď hluboko ve středověku v souvislosti s křižáckými výpravami nebo odkazem na ně, nebo byl založen panovníkem nebo jiným státním suverénem a získal tak svoji legitimitu.

V roce 1960 vznikla Mezinárodní stálá komise pro rytířské řády (*International Commission for Orders of Chivalry*, ICOC), která sdružila odborníky v oblasti historie a současné problematiky rytířských řádů tak, aby mohla být přezkoumána legitimita existujících rytířských řádů. Sídlem organizace je italský Milán.³² Tato organizace v roce 1963 vytvořila Provizorní seznam řádů (*Provisional List of Orders*), který byl během let doplňován a upravován.³³

Zajímavou je otázka, jaké zásady jsou vyžadovány proto, aby byla uznána legitimita rytířského řádu.³⁴ Předně *Mezinárodní stálá komise pro rytířské řády* prohlásila v dokumentu *Principy spojené s posuzováním platnosti rytířských řádů*, že každý nezávislý stát může vytvářet vlastní řády, případně vyznamenání za zásluhy a stanovit pro ně zvláštní pravidla dle svého uvážení, nicméně pouze vyšší stupně těchto řádů je možné považovat za rytířské hodnosti v případě, že jsou udělovány korunou nebo vládcem tradičního státu.³⁵ Toto ustanovení se týká především světských řádů a vyznamenání udělovaných např. britským panovníkem. V současné době v ČR

---

³² The International Commission for Orders of Chivalry: Authority and Status.

³³ The International Commission for Orders of Chivalry: Provisional List of Orders.

³⁴ The International Commission for Orders of Chivalry: Principles involved in assessing the validity of Orders of Chivalry.

³⁵ Tamtéž.

neexistuje světský řád, který by mohl být označen za rytířský a jehož nositelé by se po zisku takového řádu stávali nositeli současně také šlechtického titulu (avšak ČR uznává šlechtické tituly a řády platné v monarchiích EU).

Další zásada se pak týká rytířských hodností, které nositelé získávají z důvodu, že jsou součástí panovnické nebo šlechtické rodiny. Dle Mezinárodní stálé komise pro rytířské řády není možné legislativou ani správní praxí zasahovat do této dynastie nebo jejího domácího řádu. Na tom nic nemění ani skutečnost, že daný stát rytířské a šlechtické tituly neuznává.

Dále Mezinárodní stálá komise pro rytířské řády v uvedeném dokumentu uvedla termín často spojovaný s rytířskými řády, kterým je *fons honorum*, což znamená zakladatele, kterému právě z důvodu tohoto specifického postavení vyplývají určitá práva. Tato práva si zachovávají i panovníci, na které od předků toto plné právo *fons honorum* přešlo a kteří neabdikovali.³⁶

Konceptem cti, tedy hlavním pramenem cti, jak je možné překládat výraz *fons honorum*, se zabývá např. Julian Pitt-Rivers, který tvrdí, že čest poskytuje spojení mezi ideály a společností a to, co je nejdůležitější, je snaha jedinců čest zosobnit. Současně v souvislosti se snahou tuto čest zosobnit existuje právě v případě rytířských řádů také právo na hrdost jako na určitý status.³⁷

Obecně termín *fons honorum* odkazuje na osobu, která na základě suverenity, disponuje exkluzivním právem vytvářet a propůjčovat šlechtické tituly rytířským řádům. Právě tato osoba, tedy *fons honorum* odlišuje rytířské

---

³⁶ The International Commission for Orders of Chivalry: Principles involved in assessing the validity of Orders of Chivalry.

³⁷ Pitt-Rivers, Julian, Honor and Social Status, in Jean G. Peristany, ed., *Honour and Shame: The Values of Mediterranean Society*, 20-77 (Chicago: University of Chicago Press, 1965), 30.

řády od jiných řeholních řádů. V prostředí řeholních řádů totiž stojí buď abatyše, nebo opat, kteří mají na starosti správu kláštera, případně určité komunity a jsou voleni zpravidla v rámci komunity nebo jsou na své posty dosazováni. V případě fons honorum je tomu jinak, protože tato osoba má právo propůjčovat rytířské tituly právě na základě suverenity, která se odvíjí například od toho, že patří ke konkrétnímu rodu.

V současné době je možné rozlišit fons honorum de facto, kdy tento fons honorum existuje v případech panování královského rodu nebo jiného suverénního pána – např. papeže. Fons honorum de iure existuje například v situacích, když byla suverénem dynastie nebo některý z jejích členů a tato dynastie pozbyla svou moc.³⁸

Zajímavou premisu tato společnost dále uvádí v souvislosti právě se suverenitou rytířských řádů, kdy poukazuje na to, že od států nebo nadnárodních organizací, které nemají vlastní rytířské řády a které ve svém právním řádu rytířské a šlechtické hodnosti neuznávají, nelze přijmout potvrzení suverenity takových subjektů.³⁹ Jinými slovy například Česká republika nemůže poskytnout záruku suverenity pro některý z řádů, který by vznikl nebo působil na jejím území, neboť ona sama rytířské a šlechtické tituly neuznává ve svém právním řádu. To jí samozřejmě nebrání vstupovat do vzájemných vztahů, např. jak bylo uvedeno výše, se Suverénním řádem maltézských rytířů.

Mnohé samozvané rytířské řády, které nebyly založeny, či obnoveny suverénem, se takové protektory snaží nalézt až po svém vzniku, nebo po

---

³⁸ SAVONA-VENTURA, Charles. The fons honorum of the Order of Saint Lazarus 1800-1910. In: SAVONA-VENTURA, Charles. ROSS, Michael (ds.). *Historiae Sancti Lazari Ordinis*. Volume 3. Malta 2019, s. 65.

³⁹ The International Commission for Orders of Chivalry: Principles involved in assessing the validity of Orders of Chivalry.

„obnovení“ několik staletí zaniklého, či dokonce zrušeného řádu. Tak se můžeme setkat s řády, které jsou pod patronací obskurních osob prohlašujících se za potomky Stuartovců, prastarých byzantských dynastií, nebo dokonce smyšlených královských dynastií. Některé samozvané řády protektora nepovažují za podstatného a svou legitimitu staví na faktu, že obnovili kdysi legitimní řád, a tudíž jsou identické se dříve zaniklým řádem. Podle církevního kanonického práva se za zaniklý považuje takový řád, u kterého uplynula doba sto let od smrti jeho posledního člena.⁴⁰ Dříve zaniklý řád může obnovit opět pouze suverén. U hlav dříve vládnoucích panovnických domů se předpokládá, že nebudou zakládat řády nové, ale potvrzují legitimitu svých dosavadních rytířských řádů, případně mohou obnovit řád zaniklý a dříve existující. Nejpravděpodobněji řád, který kdysi založila jejich vlastní dynastie.

Ač mnohé panovnické dynastie byly z trůnu sesazeny, jejich rytířské řády se stále těší velkému významu a prestiži. Jako příklad uveďme Řád zlatého rouna, který udílí hlava domu Habsbursko-Lotrinského. V posledních desetiletích se rytířem tohoto řádu, tehdy udíleného arcivévodou Ottou Habsburským, mimo jiných stal: belgický král, lichtenštejnský kníže či velmistr maltézského řádu.

---

⁴⁰ *Kodex kanonického práva*. Praha: Zvon, 1994. ISBN: 80-7113-082-6. Kánon 120 článek 1-2.

1.4. Legitimita a morálka

Morálka (v dnešní době nazývaná etikou) je od rytířských řádů neoddelitelná. Otázky morálky bychom mohli u rytířských řádů zkoumat například u křížových výprav. Zda byly výpravy ospravedlnitelné a morálně obhajitelné. Míra morálního jednání by se jistě dala porovnávat v různých obdobích jednotlivých řádů. Také by se dalo porovnávat, který rytířský řád je z morálního hlediska nejaktivnější a nejpřínosnější pro společnost. Avšak tato podkapitola se zaměří na význam morálky a morálního jednání rytířských řádů z pohledu legitimacy.

V evangeliu podle Matouše se píše „Podle ovoce poznáte je“ (*Mt 7.16–20*). Lze tedy nahradit legitimitu dobrými skutky? Podle předešlé kapitoly to možné není a morální jednání nemá na legitimitu řádu žádný vliv. Tak, jako je nemorálně jednající rytířský řád stále legitimní, je i morálně jednající samozvaný řád nelegitimní. Samozvané řády se mnohdy právě na morálku odkazují a jmenují mnoho svých dobrých skutků a charitativních aktivit, jako důkaz své rytířské legitimacy.

Tím, že je Česká republika státem, který nijak nereguluje rytířské řády, je zde živné podhoubí pro mnohé organizace prohlašující se za řád. Uvedme ale, že i ve státech, které jsou monarchiemi se také vyskytují falešné rytířské řády, přestože je to mnohdy i trestné a postižitelné. V současné době je ale situace taková, že doba, kdy se přísně hlídalo, zda někdo nevydává nějakou organizaci neprávem za rytířský řád je dávno pryč. A zejména v České republice, kde je tato problematika nepřehledná a široká veřejnost mnohdy nezná souvislosti, ale vidí jen vnější obsah, význam legitimacy se snižuje. Dalo by se tedy dokonce říct, že ve 21. století zvítězila morálka nad legitimitou a samozvané řády jsou nezdědka považovány za legitimní právě proto, že nesou dobré ovoce. Proto můžeme vidět na oficiálních akcích pořádaných městem Brno zástupy rytířů

z Řádu moravských rytířů sv. Rostislava a Kolumbana (zal. 2002), kteří mají za svého protektora Michaela Lafosse, jenž se sám považuje za potomka Stuartovců a právoplatného dědice britského trůnu.⁴¹ Na významný svátek sv. Václava můžeme vidět průvod k bazilice ve Staré Boleslavi, kde při církevním procesí a za účasti českého primase katolické církve, nesou lebku sv. Václava rytíři Rytířského řádu svatého Václava (zal. 1994). Tento řád je zván na mnohé církevní akce i při katedrále sv. Víta. V roce 2022 nesl Palladium země České Prahou.⁴²

Našli bychom tedy mnohé samozvané řády, které vznikly v porevoluční době a svými dobrými skutky se etablovaly do společnosti. Některé jsou již přijímány i v církevních či státních kruzích. A to dokonce řády, které dříve sice existovaly, ale byly oficiálně zrušeny. Takovým řádem je například Řád křížovníků s červeným srdcem (Cyriaci), který byl zrušen roku 1783 císařem Josefem II. při náboženských reformách. Současný samozvaný řád (zal. 1999), který nebyl obnoven ani papežem, ani hlavou domu Habsburského, se přesto považuje za přímého pokračovatele původního církevního řádu, ale v jeho sekulární a ekumenické podobě.⁴³

Tyto a mnohé další organizace, které využívají šedé zóny legislativy v rámci rytířských řádů, právě zneužívají morálku k legitimizaci. Otázkou tedy zůstává, zda odsoudit tyto organizace pro nelegitimitu a klamání veřejnosti, či je přijmout pro jejich morální kvality a dobré skutky.

---

⁴¹ Královský řád moravských rytířů sv. Rostislava a Kolumbana: Geneze vzniku [online], [cit. 2023-04-21]. Dostupné z WWW <https://www.eqmoraviae.cz/obsah/geneze-vzniku>

⁴² Rytířský řád sv. Václava: Naše činnost [online], [cit. 2023-04-21]. Dostupné z WWW <http://www.eosw.cz/cs/nase-cinnost/rok-2022/svatovaclavske-putovani-prahou-s-palladiem-zeme-ceske.html>

⁴³ Řád křížovníků s červeným srdcem: Současnost [online], [cit. 2023-04-21]. Dostupné z WWW <https://www.cyriaci.org/zakladni-info/>

2. Řád maltézských rytířů

Jedním z nejvýznamnějších a do dnešních dob relevantních duchovních rytířských řádů je Suverénní vojenský hospitální řád sv. Jana v Jeruzalémě, na Rhodu a na Maltě (*Sovrano Militare ordine Ospedaliero di San Giovanni di Gerusalemme di Rodi e di Malta*). Jak bylo uvedeno výše v období, kdy křižáci vstoupili do Jeruzaléma, nacházela se významná budova, špitál, v rukou bratrstva žijícího podle benediktinské řehole. Poté, co bylo zřízeno Jeruzalémské království v roce 1099, byl vybudován nový kostel sv. Jana a zároveň došlo k rozšíření špitálu, který se v jeho blízkosti nacházel. Bratr Gerard nově zorganizoval bratrstvo, jehož počet značně rozšířil, a zároveň přijal novou řeholi, řeholi sv. Augustina. Pro bratrstvo se vžilo označení „špitální bratři svatého Jana Křtitele Jeruzalémského.“⁴⁴

Bratr Gerard se stal prvním představeným řádu a 15. února 1113 obdržel od papeže Paschala II. bulu *Pie postulatio voluntatis*, která nejen poskytla souhlas s činností bratrstva, ale zároveň ji postavila pod ochranu papeže. Deklarovala svobodnou volbu představeného tak, že ani světské ani církevní autority neměly do této volby zasahovat. Bratrstvo špitálního svatého Jana se stalo tzv. exemptním bratrstvem, tedy bratrstvem, které bylo vyňato z působnosti a pravomoci jednak místních úřadů, jednak světské moci i církve.

Druhým představeným tohoto řádu se stal Raymond de Puy, který přijal titul mistra špitálu a současně i představeného řádu. Raymond de Puy jako znak špitálu přijal osmirohý kříž, „který představuje osmero evangelních blahoslavenství podle Ježíšova kázání na hoře (Mt 5.3–10) a který zůstal

---

⁴⁴ BUBEN, Milan. *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích*. Praha: Libri, 2018. ISBN 80-7277-084-5, s. 29–30.

*emblémem řádu dodnes.*⁴⁵ Vzhledem k velmi nestabilním poměrům v Jeruzalémě se záhy ukázalo jako nezbytné, aby špitální bratrstvo bylo ozbrojené a umělo se samo bránit, a tak špitál svatého Jana Křtitele Jeruzalémského kromě funkce klášterní, přijal i funkci rytířsko-vojenskou.⁴⁶

Kromě vlastní obrany ovšem rytířská funkce byla využívána i v případech, kdy přicházeli do Jeruzaléma poutníci a potřebovali vojenskou ochranu. Současně špitál poskytoval útočiště i křesťanským obyvatelům. Následovala další privilegia pro řád. Mohl začít budovat hradby, stavět vojenské oddíly a spojit se tak s ostatními oddíly křižáckých řádů, aby byla vytvořena stálá armáda v tomto prostoru. Následně začaly ve Svaté zemi vznikat rozsáhlé hradní komplexy stavěné právě křižáky – mezi nimi je možné zmínit Beit-Ghibelin u Askalonu, Crac des Chevaliers, Belvoir-Kauháb, Akkar-Džabel Akkar a Margat.⁴⁷

Již ve 12. století, jak je patrné z předchozího výkladu, si bratrstvo vybuďovalo jakousi suverenitu, protože na jedné straně nebylo závislé na žádném panovníkovi, ani žádnému jinému světskému ani církevnímu suverénu nebylo odpovědné a zároveň si mohli počínat, jako si počínali všichni významní středověcí vládci na svých panstvích – mohli stavět hrady, svolávat armádu apod. Zpočátku bylo jejich národností složení velmi pestré – jednalo se o bojovníky, kteří přišli během prvních křižových výprav do Svaté země a vstoupili zde do bratrstva. Členové byli rozděleni na bratry-rytíře, kteří museli být šlechtického původu, a na řádové kaplany, sloužící a pomocné bratry.⁴⁸

---

⁴⁵ BUBEN, Milan. *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích*. Praha: Libri, 2018. ISBN 80-7277-084-5, s. 31.

⁴⁶ Tamtéž, s. 30.

⁴⁷ DEMURGER, Alain. *Les Hospitaliers: de Jérusalem à Rhodes, 1050-1317*. Paris: Tallandier, 2013. ISBN 979-10-210-0060-5, s. 85.

⁴⁸ BUBEN, Milan. *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích*. Praha: Libri, 2018. ISBN 80-7277-084-5, s. 30.

Postupně se tento řád rozšířil i do evropských zemí, kde vznikala síť špitálů (komend) spravovaných preceptorem, který byl v pozdějších dobách nazývaný komtur. Komendy vytvářely určitou strukturu – několik komend tvořilo baillivu (v čele stál bailli), které se následně spojovaly do převorství, jejich spojení tvořilo velkopřevorství, v jehož čele stál převor. Významné komendy byly např. v Pise a na Bari.⁴⁹

V roce 1187 dobyl sultán Saláh-al-dín Jeruzalém a křesťanské království bylo zredukováno na pobřeží Palestiny s hlavním městem Akkon, kam ve stejném roce přišli i johanité.⁵⁰ V roce 1267 byla vydána nová statuta řádu Huguesem de Revel, které následně potvrdil papež. Tato statuta ve výsledku potvrdila posílení johanitského řádu a zavedla pro představeného titul velmistra. Řád se současně postupně stahoval ze Svaté země, neboť zde křižáci postupně ztráceli další a další území. Posledním velmistrem, který řídil řád ve Svaté zemi byl Jean de Villiers. Ten působil v Akkonu do doby, než ho v roce 1291 dobyl egyptský sultán Al Ašuf, při jehož vpádu byl Jean de Villiers zraněn. Spolu s hrstkou bratří se uchýlil na Kypr, kde johanité od roku 1210 drželi hrad Kolossoi.⁵¹

Johanité se následně jako jediný z křižáckých řádů rozhodli, že setrvají na východě, zatímco templáři odešli ze Svaté země do celé Evropy a němečtí rytíři převážně do severovýchodní Evropy, odkud se rozšířili do dalších evropských zemí. Tímto přesunem se oba zmíněné řády odchýlily od svého původního záměru, tedy především boj proti nevěřícím, ochrana svatých míst za dodržování mnišského způsobu života. Templáři na odchýlení se od svého

---

⁴⁹ DEMURGER, Alain. *Les Hospitaliers: de Jérusalem à Rhodes, 1050-1317*. Paris: Tallandier, 2013. ISBN 979-10-210-0060-5, s. 285.

⁵⁰ JIRÁSKO, Luděk. *Církevní řády a kongregace v zemích českých*, Praha: Fénix, ISNB 80-85245-11-6, s. 27.

⁵¹ BUBEN, Milan. *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích*. Praha: Libri, 2018. ISBN 80-7277-084-5, s. 32.

původního záměru doplatili tím, že ve Francii byli následně zrušeni, němečtí rytíři se vrhli do boje s pohany v Pobaltí, čímž alespoň zčásti zůstali věrní původnímu odkazu.

Johanité na Kypru vybudovali loďstvo a osvojili si boj na moři, kde válčili s egyptským sultánem nebo korzáry. Problematické bylo ovšem postavení johanitů na Kypru, neboť tento ostrov byl ovládan kyperským králem, a řád tedy nedisponoval takovou samostatností, neboť byl v podstatě stále hostem kyperského krále. Situace se vyřešila v roce 1306, kdy se řád rozhodl dobýt nedaleký ostrov Rhodos, kterého se zmocnil o tři roky později.⁵²

Řád pak z Rhodu vybudoval svoji základnu a nedlouho poté se mu začalo přezdívat rhodský. Stal se tak mocným, že se mu dokonce podařilo převzít po zrušení templářů většinu jejich statků. V té době stále docházelo k rozšiřování struktur řádu i v Evropě.

Přestože moc a prestiž řádu především v Evropě stoupala, geopolitická situace se vlivem postupu Turků začala pro Rhodos zhoršovat. V roce 1453 dobyli Turci Konstantinopol, čímž došlo k zániku Východořímské, Byzantské říše. Byla zničena říše, kde bylo křesťanství, a v Konstantinopoli a na území Byzantské říše se začal šířit islám. Stranou pozornosti Turků nestál ani Rhodos, který několikrát vzdoroval tureckému útoku. Velmistři řádu, který statečně bránil Rhodos proti Turkům, udělil papež hodnost kardinála a bulou *Cum solerti meditatione* připojil k rhodským rytířům Řád rytířů Božího hrobu. Přestože k naplnění této události nikdy nedošlo, zůstalo to v titulatuře velmistra řádu Maltézských rytířů dodnes: „*Dei Gratia Domus Hospitalis Sancti JOhannis Hierosolymitani et militaris Ordinis Sancti Sepulchri Dominici magister humilis pauperumque Jesu Christi custos (Z Boží milosti svatého*

---

⁵² JIRÁSKO, Luděk, *Církevní řády a kongregace v zemích českých*, Praha: Fénix, ISNB 80-85245-11-6, s. 27.

*špitálního domu sv. Jana Jeruzalémského a vojenského řádu Svatého hrobu Páně mistr a chudých Ježíše Krista pokorný strážce).*⁵³

Tureckému nátlaku nakonec řád podlehl v roce 1522, kdy musel Rhodos opustit. Sülejman II., který se dobytí účastnil, byl údajně překvapen, že jim dovolil odejít se všemi vojenskými počty a majetkem. Odtud se řád uchýlil na Maltu a další přilehlé ostrovy, které rytířům po sedmi letech, co museli pobývat v exilu, postoupil císař Karel V. v roce 1530. Více jak třicet let po usídlení rytířského řádu na Maltě je opět čekal střet s tureckou flotilou, které velel Sülejman II., který očekával opět vítězství jako u Rhodu, nicméně turecké vojsko bylo poraženo a Malta rytířům zůstala. Nedlouho poté velmistr řádu Jean Parisot de la Vallette postavil na Maltě město, které dostalo jméno La Valleta.⁵⁴

Ani na Maltě nezapomněl řád na svoji původní činnost a zřídil zde celkem tři nemocnice a lékařskou školu. Přestože sídla na Maltě vzkvétala, vnitřně řád spíše upadal, a to především proto, že od 16. století se začala v Evropě šířit reformace prosazující protestantskou víru, která stavěla svůj duchovní život na neokázalosti, skromnosti a chudobě. Od Říma se navíc odštěpila některá území – např. Anglie. Konec panství rytířů na Maltě způsobila až Napoleonova výprava do Egypta v roce 1798. Přestože maltézští rytíři ve válkách s revoluční Francií a následně s Napoleonem Bonapartem zachovávali neutralitu, v okamžiku, kdy se přiblížila Napoleonova flotila a žádala o vstup na ostrov, velmistr odmítl. Během následujících tří dnů Napoleon a jeho vojáci ostrov obsadili. Část maltézských rytířů následně

---

⁵³ BUBEN, Milan. *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích*. Praha: Libri, 2018. ISBN 80-7277-084-5, s. 34.

⁵⁴ Tamtéž, s. 35.

nalezla útočiště v Rusku a ruský car Pavel I. byl de facto na přelomu 18. a 19. století velmistrem.⁵⁵

Malta se již rytířům nevrátila, přestože jeden z dílčích mírů – v Amiens roku 1802 – potvrdil panství řádu na ostrově, a to i přesto, že byl ostrov krátce před tím dobyt Británií. Na Vídeňském kongresu po skončení napoleonských válek se Maltou státníci nezabývali a mlčky přičky její držbu Velké Británii.

V průběhu první světové války se Řád maltézských rytířů velmi angažoval, stejně tak učinil i v průběhu druhé světové války. Nicméně hlavní otázkou 20. století byly vztahy Řádu maltézských rytířů k papeži. Dne 10. prosince 1951 dokonce Pius XII. nechal zřídit komisi, která měla přezkoumat a zároveň i nově definovat, jaké jsou vztahy maltézských rytířů k papežskému stolci. Následně došlo ke schválení tzv. řádové konstituce (27. července 1961).⁵⁶

Řád maltézských rytířů je jediný svého druhu, který se těší mezinárodní suverenitě. Tato suverenita ovšem není státní, přestože vykazuje některé její znaky, ale je rozhodně možné konstatovat, že řád je jako organizace uznán mezinárodním právem. Z jakého důvodu to tak je? Za tuto skutečnost řád vděčí především své relativně dlouhé historii, nicméně pouze historické kořeny nejsou tím hlavním důvodem. Dalšími faktory, které v získání suverenity řádu výrazně hrály roli, byla jednak skutečnost, že řád držel určité území (Rhodos, Maltu), ale také historické okolnosti v době uznání suverenity – tedy především přístup USA k uznávání nových státních útvarů během studené války. Suverenita Řádu Maltézských rytířů se tak do určité míry liší od suverenity státní, ke které je podle mezinárodního práva třeba území a obyvatelstvo apod.

---

⁵⁵ BUBEN, Milan. *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích*. Praha: Libri, 2018. ISBN 80-7277-084-5, s. 38.

⁵⁶ Řád maltézských rytířů: *Charte Constitutionnelle Et Code De L'ordre Souverain Militaire Et Hospitalier De Saint-Jean De Jerusalem De Rhodes Et De Malte*. Rome: 1998.

Suverenita Řádů maltézských rytířů je nicméně výjimečná a spíš, než se suverenitou státní je možné ji srovnat se suverenitou mezinárodních organizací.⁵⁷

---

⁵⁷ COX, Noel S.B., The Continuing Question of Sovereignty and the Sovereign Military Order of Jerusalem, of Rhodes and of Malta (June 2008). Available at SSRN: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1140462>.

2.1. Struktura a fungování řádu

Řádová konstituce je v podstatě hlavním dokumentem řádu, který stanoví základní body fungování řádu, jeho strukturu, způsob řízení apod. Tato konstituce byla modifikována naposledy v roce 1997.

Podle uvedené konstituce je účelem řádu především propagace slova Božího, tedy tato povinnost leží na všech členech řádu a v souladu s tradicí, ale také s konstitucí jsou členové povinni jednak šířit slovo Boží, jednak žít v souladu s ním, s tradicemi, která řád vyznává a mezi kterými je nejdůležitější pomoc bližnímu.⁵⁸

Hlavní pozornost řádu je soustředěna na chudé a postižené lidi, jak vyplývá i z výše uvedených ustanovení řádové konstituce. Pokud jde o pomoc seniorům v rámci obecně prospěšné společnosti Maltézská pomoc, pomáhá řád právě starým lidem, a to prostřednictvím sociálních služeb jako je například osobní asistence, sociálně aktivizačních služeb pro seniory apod.⁵⁹ Každoročně řád pořádá pouť pro postižené do Lurd.

Šíření slova božího zahrnuje podle článku 2 odst. 2 řádové konstituce především šíření křesťanských ctností a lásky k bližnímu, tedy dle uvedeného článku řád vykonává charitativní práce pro nemocné a potřebné, dále pro uprchlíky a ostatní lidi v nouzi, a to bez ohledu na jejich náboženství, rasu, původ nebo věk. Řád provádí především hospitalizační práce, a to včetně pomoci zdravotní a sociální. Aby mohly být uvedené činnosti realizována a aby mohlo být jednak šířeno slovo Boží a také humanitární činnosti, může podle

---

⁵⁸ Článek 2 Charte Constitutionnelle Et Code De L'ordre Souverain Militaire Et Hospitalier De Saint-Jean De Jerusalem De Rhodes Et De Malte, s. 5.

⁵⁹ Maltézská pomoc, o. p. s. [online], [5. 1. 2022]. Dostupné z WWW: <https://maltezskapomoc.cz/socialni-sluzby/>.

řádové konstituce zakládat závislé organizace, a to v souladu se zákony země, ve které vznikají.⁶⁰

Hlavní částí této konstituce je vztah ke Svatému stolci. V čl. 4 § 1⁶¹ je zakotveno, že Svatý stolec uznává Řád jako subjekt s vlastní jurisdikcí. Osoby, které jsou v tomto řádu, nejsou podřízeny nikomu jinému než svým představeným v rámci řádu. Dále je stanoveno, že v případě právních vztahů, není řád podřízen dle kanonického práva diecézím a následně Svatému stolci, ale je nezávislý. Nicméně podle řádové konstituce je zakotven určitý papežský vliv, a to v tom směru, že papež jmenuje svého zástupce (který se následně nazývá *Cardinalis Patronus*), aby působil u řádu a podával zprávy Svatému stolci. Na druhé straně má i řád u papeže své diplomatické zástupce.

Řádová konstituce v čl. 7 stanoví, že oficiálním jazykem Řádu maltézských rytířů je italština. Dále je v konstituci zakotveno, že členové řádu jsou rozděleni do třech tříd v čele s velmistrem, kterému náleží titul *Eminence*. Velmistr je volen doživotně státní radou z řad profesních rytířů podle práva. Kromě velmistra stojí v čele řádu suverénní rada, které velmistr předsedá, a která se skládá z osmi až deseti osob, které zastávají v řádu nejvyšší posty. Členové suverénní rady jsou voleni generální kapitulou.

V čele řádu stojí velmistr, který je volen Radou celého řádu na doživotí. Tuto radu tvoří rytíři, kteří složili alespoň desetileté sliby a jsou mladší než padesát let, současně jsou zde i rytíři starší padesáti let, kteří jsou ale nejméně deset let v Řádu a složili alespoň tříleté sliby.⁶²

---

⁶⁰ Článek 2 Charte Constitutionnelle Et Code De L'ordre Souverain Militaire Et Hospitalier De Saint-Jean De Jerusalem De Rhodes Et De Malte, s. 5.

⁶¹ Zde je rozdílně členěno od např. českých právních textů, které jsou členěny na paragrafy a následně na odst. Zde je celý text členěn na články, které jsou rozděleny do jednotlivých paragrafů.

⁶² Článek 13 Charte Constitutionnelle Et Code De L'ordre Souverain Militaire Et Hospitalier De Saint-Jean De Jerusalem De Rhodes Et De Malte, s. 11.

Velmistr spolu se svrchovanou radou vykonává podle článku 15 Řádové konstituce nejvyšší autoritu, tedy například vyhlašuje, poté co to svrchovaná rada schválí, zákonná opatření řádu, dekretů a vládních aktů řádu. Velmistr má dále právo určit se souhlasem svrchované rady, kdo bude členem první třídy. Velmistřovi také náleží právo provádět akta určená papežem řádu. Kromě toho má pravomoci i na poli mezinárodní politiky, tedy ratifikuje mezinárodní smlouvy.

Nejvyšší posty v Řádu maltézských rytířů vykonává kromě velmistra i velkokomtur, velkokancléř, velkošpitálník a receptor společného pokladu.⁶³ Tito spolu s velmistrem tvoří svrchovanou radu řádu, která pomáhá velmistřovi ve výkonu nejvyšší funkce, což stanoví článek 20 Řádové konstituce. Členy svrchované rady s výjimkou velmistra a velkokomtura volí generální kapitula tak, že vítězem ve volbě se stane kandidát, který obdrží většinu hlasů přítomných.

Kromě toho v Řádu maltézských rytířů funguje také rada vlády, což je podle článku 21 Řádové konstituce orgán, jehož úkolem je konzultovat a diskutovat politické a náboženské směřování řádu, a to včetně mezinárodních vztahů apod.

Generální kapitula je nejvyšší shromáždění řádu a podle článku 22 Řádové konstituce a je svolávána každých pět let, pokud velmistr neurčí, že se generální kapitula sejde dřív.

Členem řádu se může stát každý, a to bez ohledu na svůj původ, což je rozdíl, jak uvedl v rozhovoru s A. Palánem velkopřevor Karel Paar v roce 2008.⁶⁴ V řadách Maltézských rytířů jsou tak lékaři, advokáti, soudci, ale i lidé

---

⁶³ Článek 18 Charte Constitutionnelle Et Code De L'ordre Souverain Militaire Et Hospitalier De Saint-Jean De Jerusalem De Rhodes Et De Malte, s. 14.

⁶⁴ PALÁN, Aleš. Lidé za ta staletí vědí, že je na nás spolehnoutí. In: *Maltézští rytíři včera a dnes* roč. 2008, č. 2.

jiných profesí. Nicméně nejvyšší pozice (např. pozice velkopřevora a kancléře) jsou vykonávány jedinci, kteří mají šlechtický původ.⁶⁵

V českém prostředí začala novodobá historie řádu po sametové revoluci, kdy byl již v roce 1990 obnoven Řád maltézských rytířů v Československu, resp. došlo ke vzniku Českého velkopřevorství. Významnou osobností byl v té době páter Josef Zlámal, který pro podporu katolické církve a boj proti komunistickému režimu do roku 1989 získal čestné členství řádu maltézských rytířů. Dle jeho vlastních vzpomínek: „*Tím jsem se stal magistrálním kaplanem maltézského řádu. Po revoluci, když zemřel fra Horký, který byl velkým přítelem pana dr. Rokyty, přijel za mnou sám Rokyta a řekl mi: ‚Nedá se nic dělat, vy jste z těch kněží nejstarší, musíte si udělat noviciát a nastoupit po P. Horkém do Prahy jako převor.‘ Bránil jsem se tomu, protože jsem v Hrubém Jeseníku byl 24 let a měl jsem se tam dobře. Tak jsem si noviciát udělal. V roce 1994 jsem se nastěhoval do maltézského domu v Praze u Jezulátka.*“⁶⁶ Páter Zlámal byl od roku 1994 převorem Českého velkopřevorství Suverénního řádu maltézských rytířů. V roce 2004 byl oceněn prezidentem V. Klausem, který mu udělil státní vyznamenání, Řád Tomáše Garrigue Masaryka.

Celosvětově má Řád maltézských rytířů přibližně 13 500 členů. K roku 2021 žilo v České republice 111 členů tohoto řádu. Z toho byl jeden kardinál, jeden arcibiskup, jeden sídelní biskup, dva opati, dvě knížata, pět princů, devatenáct hrabat, jeden baron, jedna kněžna, jedna princezna a osm hraběnek.⁶⁷ Současným velmistrem, respektive místopředsedou velmistra⁶⁸ je

---

⁶⁵ PALÁN, Aleš. Lidé za ta staletí vědí, že je na nás spolehnoutí. In: *Maltézští rytíři včera a dnes* roč. 2008, č. 2.

⁶⁶ Josef Zlámal O. Melit. Prior (* 1915 † 2008). In: *Paměť národa*. Dostupné z WWW: <https://www.pametnaroda.cz/cs/zlamal-o-melit-prior-josef-20070323-0>.

⁶⁷ BUBEN, Milan. *České velkopřevorství řádu maltézských rytířů v dějinách*. Praha: Libri, 2022. ISBN 978-80-7277-569-9, s. 228.

⁶⁸ Po úmrtí posledního velmistra roku 2020 ještě nebyl zvolen nový velmistr.

Fra John Timothy Dunlap, kanadský profesní rytíř. Papežem Františkem byl jmenován roku 2022. Současným českým velkopřevorem je od roku 2022 Fra Pierre de Bizemont, kdy vystřídal Johannese Lobkowitze. Sídlo Řádu je v Maltézském paláci v Římě. České velkopřevorství sídlí v Praze.

2.2. Restituce

Významnou otázkou, která byla v souvislosti s Řádem maltézských rytířů řešena, byla problematika restitucí, tedy navrácení majetku, kterým řád v minulosti na území českých zemí disponoval. Hlavní otázkou, která byla před soudy řešena, byla totiž především kontinuita řádu v době před druhou světovou válkou a po roce 1989. Právě kontinuita řádu, resp. jeho diskontinuita byla argumentována v neprospěch jejích restitučních požadavků. K tomuto tématu se nakonec vyjádřil i Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 9. ledna 2019, který rozhodl: „*Nedůvodnou byla rovněž shledána námitka nedostatku právní kontinuity žalobce a původního vlastníka výše zmíněných pozemků, poněvadž z předložených důkazů vyplynulo, že v celé historii existoval jen jeden Řád maltézských rytířů (ač byl označován různými jmény) a že je žalobce s tímto subjektem totožný.*“⁶⁹

Pokud jde o Řád maltézských rytířů, rozhodoval o majetku tohoto řádu na počátku roku 2022 i Ústavní soud v ČR. Jednalo se především o majetky řádu na Bruntálsku, který byl řádu zabaven v roce 1948. V lednu 2022 totiž rozhodl Ústavní soud ČR. Jednalo se o nemovitosti na Krnovsku, kdy se Suverénní řád Maltézských rytířů domáhal určení vlastnického práva k pozemkům podle § 18 odst. 1 zákona č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi. Okresní soud v Bruntále přiznal majetková práva Řádu Maltézských rytířů, ale tento rozsudek byl potvrzen Krajským soudem v Ostravě, ale, jak bylo uvedeno výše, Nejvyšším soudem zrušen.⁷⁰

Nejvyšší soud totiž dospěl k závěru, že Řád maltézských rytířů není oprávněnou osobou, která by měla nárok na majetkové vyrovnání. Majetková

---

⁶⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 1. 2019, sp. zn. 28 Cdo 4000/2018.

⁷⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 4. 1. 2022, sp. zn. III. ÚS 361/21.

křivda mu totiž byla způsobena mimo období, se kterým počítá daná právní norma. Řád maltézských rytířů se následně obrátil na Ústavní soud, který rozhodl, že ústavní stížnost je zčásti důvodná.⁷¹

K uvedené kauze uvedl Advokátní deník: „*Ústavní soud nezpochybnuje, že právním důvodem konfiskace majetku podle dekretu prezidenta republiky č. 12/1945 Sb. byl dekret samotný a následná konfiskační rozhodnutí měla jen deklaratorní charakter. Byla-li však tato konfiskační rozhodnutí ještě před rozhodným obdobím zrušena jako protizákonná, a současně stát před rozhodným obdobím předmětné nemovitosti ani nepřevzal, není dán žádný právní a ani faktický důvod k domněnce, že se na tyto nemovitosti dekret č. 12/1945 Sb. vůbec vztahoval. Obecné soudy jsou proto v těchto restitučních řízeních povinny posoudit, zda došlo k účinné konfiskaci ještě před rozhodným obdobím.*“⁷²

Význam rozhodnutí Ústavního soudu ve věci Řádu maltézských rytířů je především ve skutečnosti, že je nutné posuzovat legální základ samotné konfiskace, tedy zda ke konfiskaci došlo legálním postupem či nikoliv. Vzhledem ke skutečnosti, že nižší soudy tuto otázku ponechávaly spíše stranou, rozhodl se Ústavní soud stěžovateli – Řádu maltézských rytířů – vyhovět a vrátil celou věc Nejvyššímu soudu. Je tedy pravděpodobné, že Řád maltézských rytířů si tedy nakonec prosadí svá restituční práva na některé historické majetky.

---

⁷¹ Nález Ústavního soudu ze dne 4. 1. 2022, sp. zn. III. ÚS 361/21.

⁷² Ústavní soud rozhodl o stížnosti řádu Maltézských rytířů ve sporu o pozemky. In: Advokátní deník [4. 1. 2022]. Dostupné z WWW: <https://advokatnidenik.cz/2022/01/04/ustavni-soud-rozhodl-o-stiznosti-radu-maltezskych-rytiru-ve-sporu-o-pozemky/>.

2.3. Charitativní působení řádu

Řád Maltézský rytířů založil v České republice roku 2002 obecně prospěšnou společnost s názvem Maltézská pomoc, o. p. s., která se zaměřuje na poskytování obecně prospěšných služeb. Tato společnost poskytuje především sociální služba podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách pro děti, seniory, osoby s postižením, rodiny s dětmi a osoby v sociální nouze.

Hlavním cílem Maltézské pomoci je „*služba trpícím a potřebným v duchu křesťanské lásky k bližnímu.*“⁷³ Výsledkem této činnosti je pak pomoc bližním, aby se mohli začlenit do společnosti, současně se zaměřuje na integraci jedinců do společnosti.

Centra Maltézské pomoci o. p. s. se nacházejí ve větších městech, především pak na Moravě. Maltézská pomoc o. p. s. se soustředí na pomoc sociálně slabým rodinám a dětem z těchto rodin, se kterými tráví čas v rámci Sociálně-aktivizačních služeb pro rodinu. Zároveň organizují i dětské tábory.

Současně se aktivity této společnosti soustředí na staré lidi, kteří se potýkají s izolací a opuštěním, ať už žijí v domácnosti nebo v domově důchodců. Tyto osoby pracovníci Maltézské pomoci, o. p. s., navštěvují a pomáhají jim znovu se zapojit do života a aktivně trávit stáří.

Další skupinou lidí, na které se Maltézská pomoc, o. p. s., soustředí jsou vězni, kterým se snaží pomáhat překonat pobyt ve vězení, například v rámci Dopisování s vězni. Významným programem je služba Pomoc pečujícím, která se zaměřuje na rodiny pečující o příbuzné s Alzheimerovou chorobou.⁷⁴

V rámci služby Doprava dětí s postižením do škol se Maltézská pomoc, o. p. s., soustředí na děti s kombinovaným postižením a na rodiny, které se o tyto děti starají. Soustředí se na odvoz těchto dětí do školy.

---

⁷³ Výroční zpráva za rok 2021. Praha: Maltézská pomoc, 2021.

⁷⁴ Tamtéž.

Současně se jejich aktivity zaměřují i na lidi postižené katastrofami, kterým Maltézká pomoc, o. p. s., zajišťuje humanitární pomoc.

Maltézká pomoc, o. p. s., je financována prostřednictvím darů, ale také prostřednictvím dotací vlády a zároveň i dotací Ministerstva práce a sociálních věcí apod.⁷⁵

---

⁷⁵ Výroční zpráva za rok 2021. Praha: Maltézká pomoc, 2021.

3. Řád sv. Lazara Jeruzalémského

Obdobně jako ostatní řády, stejně i Vojenský a špitální řád svatého Lazara Jeruzalémského vznikl v období křížových výprav. V okamžiku, kdy křížácké vojsko dobylo Jeruzalém, vstoupilo současně do tamních špitálů, mezi kterými byl i špitál sv. Lazara za hradbami, který vedli arménští basiliáni. Tento špitál sloužil především jako léčebna pro malomocné.⁷⁶

Jistě na tomto místě není bez zajímavosti vysvětlit, kdo byl sv. Lazar, resp. Lazarus. Odborná literatura ovšem není s ohledem na identifikaci tohoto světce jednotná a kolem sv. Lazara panuje více otázek než odpovědí.⁷⁷ Pokud jde o Lazara, kterému byl zasvěcen jeden z jeruzalémských špitálů, v úvahu přicházejí dva. Jeden, o kterém je psáno v Novém zákoně a který byl žebrák, jenž ležel u vrat plný vředů a „*toužil se najíst aspoň tím, co spadlo ze stolu...boháče.*“⁷⁸ V okamžiku, kdy Lazar zemřel, odnesli ho andělé do Abrahamova náručí. Podobenství o Lazarovi tak demonstruje odměnu za ctnostný život po smrti a muka, která naopak čekají bohaté.

Lazarem ovšem mohl být i Lazar z Betánie, který byl Ježíšem vzkříšen a následně se účastnil hostiny v domě Šimona Malomocného.⁷⁹ Ovšem dnes se většinou autoři přiklánějí k druhé variantě.⁸⁰

---

⁷⁶ MORTON, Nicholas. *The Medieval Military Orders 1120–1314*. London and New York: Routledge 2013. ISBN 978-1-4082-4958-1, s. 109.

⁷⁷ Srov. např. MARCOMBE, David. *Leper knights. The Order of St. Lazarus of Jerusalem in England, c. 1150-1544*, Woodbridge: The Boydell Press 2003. ISBN 0-85115-893-5, s. 3–5.

⁷⁸ Lukáš 16: 21.

⁷⁹ Matouš 26: 6.

⁸⁰ Např. HYACINTHE, Rafael. *L'Ordre de St-Lazare de Jérusalem au Moyen Âge*. Millau. Conservatoire Larzac et hospitalier, 2003, s. 253 an.

V okamžiku, kdy do Jeruzaléma dorazila křižácká vojska, obsadila i špitál sv. Lazara a brzy se zde zformovala skupina rytířů. Vzhledem ke svému zaměření – starost o malomocné a vyčerpané – lišil se tento řád od jiných rytířských řádů již od svého počátku.

V roce 1113 papež Paschal II. bulou ustanovil bratra Gérarda rektorem špitálníků sv. Lazara i sv. Jana. O dva roky později byla opět papežskou bulou změněna řehole řádu sv. Lazara na augustiniánskou, stejnou jako měli templáři nebo johanité. K osamostatnění řádu sv. Lazara od johanitů došlo bulou Anastasia IV. Christianae fidei religion (1154) a budou Alexandra III. Omne datum optimum (1162).⁸¹

Po pádu Jeruzaléma v roce 1187 a dobytí Akkonu o čtyři roky později došlo k přesunu velké části rytířských řádů, tedy i Řádu sv. Lazara, který ovšem i v Akkonu z pochopitelných důvodů zůstal před branami města.⁸² V následujícím období se řád rozšířil i do dalších zemí a na počátku 13. století, v době čtvrté křižové výpravy, bylo ve vojsku Ludvíka IX. určité množství lazariánů z Francie.

Lazariáni byli nejen ve Francii, ale i v Itálii, kde byli velmi podporováni císařem Fridrichem II. a v Německu, kde je podporovala především nižší šlechta. Velmi významný počín pro řád učinila vdova po Ludvíkovi IV. Durynském Alžběta Uherská, která darovala Řádu sv. Lazara špitál Máří Magdalény ve městě Gotha.⁸³

V roce 1253 pak papež Inocenc IV. povolil řádu zvolit si za velmistra zdravého rytíře a v roce 1255 byla řádu papežem Alexandrem IV. potvrzena

---

⁸¹ DOLEJŠÍ, Josef. *Duch smaragdového kříže. Dějiny rytířského a špitálního řádu sv. Lazara jeruzalémského se zvláštním zřetelem na Čechy a Moravu*, Agentura Pankrác 2003. ISBN 80-902873-9-5, s. 35.

⁸² MARCOMBE, David. *Leper knights. The Order of St. Lazarus of Jerusalem in England, c. 1150-1544*, Woodbridge: The Boydell Press 2003. ISBN 0-85115-893-5, s. 10.

⁸³ Tamtéž, s. 16.

augustiniánská řehole.⁸⁴ Během pontifikátu papeže Klementa IV. se řád těšil velké oblibě tohoto papeže, který se snažil všemi prostředky mu pomoci v expanzi. Jeho snaha se ovšem v mnoha směrech ukázala jako kontraproduktivní. Nejprve papež vydal potvrzení privilegií řádu,⁸⁵ nicméně poté podřídil veškerá leprosária lazariťům, kteří měli získat i majetky nakažených. Takový nápor ovšem nebyli s to lazariáni zvládnout a spíše to přineslo problémy než reálný přínos.⁸⁶

Kolem 14. století ovšem v Evropě došlo k významnému úbytku malomocenství, což mělo za následek, že se leprosiáni začali zaměřovat na působení v armádě a ve válečném loďstvu, čímž se svou činností přiblížila ostatním rytířským řádům. V roce 1459 došlo ke spojení řádu sv. Lazara a řádu Božího hrobu, nicméně do praxe toto rozhodnutí papeže Pia II. nevstoupilo.⁸⁷

V následujících desetiletích došlo k několika pokusům o sloučení řádu sv. Lazara a řádu sv. Jana, nicméně proti tomuto kroku velmi razantně vystupovala francouzská koruna, kde měli lazariáni tradičně velkou moc. Nakonec konkordátem Lva X. a francouzského krále Františka I. se lazariáni stali francouzskou prelaturou a francouzský král mohl jmenovat preláty.

K znovuoobnovení řádu došlo bulou papeže Pia IV. v roce 1565 a v roce 1572 byla řádu nařízena cisterciácká řehole papežem Řehořem XIII. Nicméně je třeba konstatovat, že řád ve své původní podobě přežil jen ve Francii, takže jeho obnova nebyla jednoduchá, přesto se díky skutečnosti, že do řádu

---

⁸⁴ BUBEN, Milan. *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích*. Praha: Libri, 2018. ISBN 80-7277-084-5, s. 160.

⁸⁵ O Klementovi VI. blíže viz J.N.D. Kelly, *The Oxford Dictionary of Popes*, Oxford: Oxford University Press 1988, s. 196–7.

⁸⁶ MARCOMBE, David. *Leper knights. The Order of St. Lazarus of Jerusalem in England, c. 1150-1544*, Woodbridge: The Boydell Press 2003. ISBN 0-85115-893-5, s. 16.

⁸⁷ BUBEN, Milan. *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích*. Praha: Libri, 2018. ISBN 80-7277-084-5, s. 161.

francouzských lazariánů bylo přijato několik cizinců, zase mohl obnovit i v dalších zemích.

Vojenský význam řádu vzrostl opět v 17. století, kdy probíhala četná válečná střetnutí, především v první polovině tohoto století třicetiletá válka a ve druhé polovině pak války s Turky, války s Ludvíkem XIV. apod. Pokud jde o Ludvíka XIV., dovolil tento francouzský panovník řádu založit i několik námořních akademií.⁸⁸

Již od novověku je tento řád tradičně pod ochranou francouzského královského rodu a šlechty, jejichž pozici ovšem velmi oslabila velká francouzská revoluce, nicméně díky rozšíření dynastie Bourbonů do Španělska, bylo i Španělsko velkým podporovatelem řádu sv. Lazara, což přetrvalo i do dnešních dnů.

Velmi důležitou tradici měl řád sv. Lazara i v Čechách, kam se dostal zřejmě již ve 12. století a za své centrum si zvolil Prahu.⁸⁹ Ve druhé polovině 18. a v první polovině 19. století byly dějiny řádu ovlivněny světovými událostmi, tedy především Velkou francouzskou revolucí a válkami Napoleonovými. Během francouzské revoluce byl majetek řádu zabaven republikou a samotný řád byl ve Francii zrušen. K obnovení řádu došlo až po pádu Napoleona a restauraci Bourbonů.

Po francouzských králich převzal nad řádem záštitu syrský patriarcha, neboť po revoluci ve Francii v roce 1830, kdy Karel X. zemřel v exilu, obrátili se příslušníci řádu sv. Lazara na řeckokatolického patriarchu Antiochie Maxima III., který byl současně nejvyšším řeckokatolickým představitelem

---

⁸⁸ BUBEN, Milan. *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích*. Praha: Libri, 2018. ISBN 80-7277-084-5, s. 163.

⁸⁹ PARMA, Tomáš. *Rytíři, dámy a poutníci: dějiny a současnost Rytířského řádu Božího hrobu jeruzalémského a jeho působení v českých zemích*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, 2020. Knihovna Řádu Božího hrobu. ISBN 978-80-88278-52-8.

Jeruzaléma, Antiochie a Alexandrie.⁹⁰ Od té doby přestává být řád čistě katolickou organizací, ale stává se řádem ekumenickým, jehož členem se může stát křesťan nejen z katolické církve.

Ve 20. století, konkrétně po skončení první světové války, se patriarcha Cyril IX. vzdal své pozice ochránce řádu sv. Lazara a generálním místodržícím byl zvolen Francisco de Borbon, vévoda sevillský, který se v roce 1935 stal velmistrem řádu. Právě zřejmě vzhledem k původu velmistra se těžiště řádu přesunulo do Španělska a za centrum bylo určeno město Madrid. Podobně jako první světová válka, zasáhla i druhé světová válka do dějin Řádu sv. Lazara, kdy se jeho členové soustředili především na humanitární pomoc a na zmírnění válečných útrap. Charitativní činnost, která se v řádu začala rozvíjet kolem poloviny 20. století je podstatnou součástí života řádu dodnes.⁹¹

V roce 1952 rezignoval na pozici velmistra Francisco de Borbon, který zemřel o rok později. Generálním místodržícím byl jmenován vévoda de Brissac, a opět vzhledem k jeho původu, bylo těžiště řádu opět navraceno do Francie. Po vévodovi de Brissac se ovšem opět o řád začal zajímat antiochijský patriarcha, a proto ho převzal v roce 1965 pod svou ochranu. Antiochijským patriarchou byl v té době Maximos IV.⁹²

V první polovině 19. století byl znatelný úpadek řádu a k určité renesanci došlo až na počátku 20. století. Ve 20. století se první představeným české jurisdikce stal Karel VI. kníže Schwarzenberg, který jmenoval do řad lazariánů přední muže bývalé české šlechty, např. Ferdinanda prince

---

⁹⁰ Řád sv. Lazara ve světě [online], [cit. 2022-05-01].1 Dostupné z WWW: <http://www.oslj.cz/o-radu/historie/rad-ve-svete/>.

⁹¹ BUBEN, Milan. Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích. Praha: Libri, 2018. ISBN 80-7277-084-5, s. 163.

⁹² Řád sv. Lazara ve světě [online], [cit. 2022-05-01].1 Dostupné z WWW: <http://www.oslj.cz/o-radu/historie/rad-ve-svete/>.

Schwarzenberga, Leopolda hraběte Podstatzkého, Jana hrabě Aehrenthala, Bedřicha Karla hraběte Kinského či Edmonda hraběte Czernina z Chudenic.⁹³

---

⁹³ Řád sv. Lazara v českých zemích [online], [cit. 2022-05-01].1 Dostupné z WWW: <http://www.oslj.cz/o-radu/historie/rad-sv-lazara-jezulemskeho-v-ceskych-zemich/>.

3.1. Struktura a fungování řádu

Hlavním dokumentem, podle kterého v současné době řád sv. Lazaru funguje, je řádová ústava, která celkem obsahuje 13 článků a stanoví základní pravidla v oblasti poslání řádu, znaku řádu a sídla řádu, vedení řádu a národní jurisdikce řádu. Hlavní charakter řádu je vymezen v čl. 1 ústavy, který charakterizuje hlavní rys řádu jako křesťanskou rytířskost. Přestože o určité ambivalenci křesťanství a rytířství především ve středověku bylo pojednáno výše, na tomto místě je vhodné zmínit, že i přestože se může zdát, že se jedná o určité protiklady, v současné době jde spíše o spojení hlavních rytířských a křesťanských ctností. Kromě toho je řád sv. Lazara řádem špitálním a humanitárním, jehož cílem je nejen charita a pomoc chudým a potřebným, ale také obrana křesťanské víry a tradic.⁹⁴

Hlavní poslání řádu je především bránit křesťanskou víru, což je vymezeno v čl. 3.1 ústavy. V čl. 3 se pak objevují ještě další poslání členů Řádu sv. Lazara, např. podpora těch, kdo trpí leprou, ale i jinými nemocemi fyzickými nebo duševními, případně jsou jinak tělesni postižení. Mezi další poslání patří podpora křesťanů ve Svaté Zemi a usilování o jednotu křesťanů a prosazování a zachovávání principů křesťanské rytířskosti. Kromě toho je poslání řádu vymezeno i velmi aktuálně jako soustředění se na aktivity mající charitativní, humanitární, zdravotnické a vzdělávací poslání v souladu s cíli a principy Charty Spojených národů a zákonů Evropské unie.⁹⁵

Právě na křesťanství je kladen velký důraz, nicméně z čl. 2.1 ústavy je možné dedukovat, že členové nemusí být pouze členové katolické církve, ale mohou být „*praktikujícími členy uznávaných křesťanských církví*“, tedy i jakékoliv jiné křesťanské církve, než je církev katolická. Řád není uzavřen ani

---

⁹⁴ Článek 1 Ústavy Vojenského a špitálního řádu svatého Lazara Jeruzalémského.

⁹⁵ Článek 3 Ústavy Vojenského a špitálního řádu svatého Lazara Jeruzalémského.

pro nevěřící nebo osoby, které nejsou křesťanského vyznání, mohou být k řádu přidružení jako „společníci“.

Za hlavní znaky řádu navenek je možné označit řádový znak, řádovou pečeť, řádové heslo a invokaci, což je formule, která se nachází na oficiálních dokumentech řádu. Řádovým křížem je zelený osmirohý kříž zvaný maltézský.⁹⁶ Řádovým znakem je „zelený kříž na stříbrném štítu, podloženém osmihrotým křížem a obtočeném řádovým řetězem. Štít spočívá na řádovém plášti se zlatými střapci a ozdobami, na jehož levé straně je osmihrotý zelený kříž. Nad štítem je orientální koruna Řádu černě podšitá, nesoucí zlatou kouli s křížem. Pod štítem je řádové heslo: „Atavis et Armis“.“⁹⁷

Řádová pečeť obsahuje řádový znak, který byl popsán výše, a současně nápis „S. Ordinis Sancti Lazari in Jerusalem“, tedy latinské označení řádu.⁹⁸ Řádovým heslem je „Atavis et Armis“, které znamená „Předkům a zbraním“, které je hesle řádu od 18. století.⁹⁹ Pokud jde o invokaci, pak každá listina musí být uvozena následujícím zněním: „Ve jménu Boha, Panny Marie a svatého Lazara“ nebo „Ve jménu Boha Otce i Syna i Duchu svatého“ obě varianty jsou dle znění čl. 6.1 zaměnitelné, a navíc znění článku připouští i jinou invokaci podobného obsahu.

Další zásadní okruh věcí, které ústava upravuje, je vedení řádu. Řád, tedy jeho jednotliví členové, se skládá ze členů, důstojníků, komandérů, rytířů a dam, rytířů komturů a dam komturů a rytířů a dam velkého kříže. Pokud jde o

---

⁹⁶ Článek 4 Ústavy Vojenského a špitálního řádu svatého Lazara Jeruzalémského.

⁹⁷ Článek 5.1 Ústavy Vojenského a špitálního řádu svatého Lazara Jeruzalémského.

⁹⁸ Článek 5.2 Ústavy Vojenského a špitálního řádu svatého Lazara Jeruzalémského.

⁹⁹ VLČEK, Pavel, Dušan FOLTÝN a Petr SOMMER. *Encyklopedie českých klášterů*. Praha: Libri, 1997. ISBN isbn80-85983-17-6, s. 138.

hodnosti duchovního, jsou pro řád sv. Lazara relevantní následující: asistent kaplan, kaplan a kaplan církevního velkokříže (kaplan prelát).¹⁰⁰

Nejvýše postaveným orgán v řádu sv. Lazara je řádová vláda, která je tvořena velmistrem, někdy také koadjuktorem, generální kapitulou, velkou magistrátní radou, velkým výkonným výborem, velkou radou a hlavami (představiteli) jednotlivých jurisdikcí.¹⁰¹

Velmistr je nejvýše postavený člen řádu. Proto, aby někdo byl zvolen velmistrem řádu sv. Lazara, musí splňovat několik podmínek. Jednak musí být aktivním členem řádu, jednak musí být členem panovnické rodiny nebo bývalé panovnické rodiny nebo osobností, která má dědičně titul vysoké šlechty.¹⁰² V současné době je velmistrem řádu sv. Lazara Francisco de Paula Joaquín de Borbón y von Hardenberg-Fürstenberg.¹⁰³

Velmistra volí generální kapitula, která mu také svěřuje veškeré pravomoci a autoritu. Přestože je funkcí velmistra doživotní, může nastat několik situací, kdy tato hodnost zaniká jinak než smrtí. K zániku funkce může dojít v případě, že velmistr je nezpůsobilý vykonávat svou funkci. Pod pojmem nezpůsobilý je možné chápat, jak fyzickou, tak psychickou nezpůsobilost. Dále je ovšem stanoveno, že z funkce odejde v okamžiku, kdy dosáhne věku 75 let. V případě, že je plně způsobilý funkci vykonávat, může ho generální kapitula zvolit ještě jednou, ale ne na delší období než 5 let.

Po zvolení generální kapitulou se velmistr ujímá své funkce následujícím slibem: „*Slavnostně slibuji před Všemohoucím Bohem, že budu*

---

¹⁰⁰ Článek 2 Řádu kandidatury, postulátu a přijímání členů do hodností, kategorií a typů členství.

¹⁰¹ Článek 8.1 Ústavy Vojenského a špitálního řádu svatého Lazara Jeruzalémského.

¹⁰² Článek 8.2 Ústavy Vojenského a špitálního řádu svatého Lazara Jeruzalémského.

¹⁰³ Grand master. Saint Lazarus. The Military and Hospitaller Order of Saint Lazarus of Jerusalem [online], [cit. 23. 1. 2022]. Dostupné z WWW: <https://www.st-lazarus.net/en/structure/persons/grand-master>.

*ctít, zachovávat a plnit jeho svatá přikázání a zajišťovat, aby byla zachována, ctěna a plněna, co bude v mých silách, budu spravovat a vést Vojenský a špitální řád svatého Lazara Jeruzalémského věrně a zbožně, jak odpovídá povinnosti a důstojnosti Velmistra. Budu zachovávat stanovy, předpisy, dekrety a zvyklosti Řádu a dbát, aby byly stejně zachovávány a plněny všemi členy Řádu. Tak mi pomáhej Bůh.*¹⁰⁴ V okamžiku, kdy velmistr abdikuje nebo mu jeho funkce zanikne pro nezpůsobilost, může používat titul velmistr emeritus, který mu náleží až do konce života.¹⁰⁵

Vzhledem ke skutečnosti, že v praxi mohou nastat situace, kdy krátkodobě nebo dlouhodobě velmistr není schopen vykonávat svou funkci, je ustaven koadjutor, který je vlastně takovým zástupcem velmistra, a nahrazuje ho v době, kdy pro nemoc nebo z jiných důvodů nemůže velmistr funkci vykonávat. Zároveň v případě velmistrovny smrti nebo ztráty funkce pro nezpůsobilost může se koadjutor stát prozatímním velmistrem do doby, než je zvolen velmistr nový. Koadjutor vzhledem k povinnostem, které zastává, opět musí být členem řádu sv. Lazara a současně i členem panovnické rodiny, bývalé panovnické rodiny nebo příslušníkem nejvyšší šlechty.¹⁰⁶

Jak je patrné z výše uvedeného, v podmínkách pro zvolení velmistra a koadjutora se vyskytuje určitý nesoulad, neboť v případě velmistra může být na tento post zvolen člen nesoucí dědičný titul vysoké šlechty, zatímco koadjutorem se může stát pouze člen (bývalé) panovnické rodiny nebo příslušník nejvyšší šlechty. Přestože by se z výše citovaných ustanovení mohlo zdát, že podmínky pro funkci koadjutora jsou přísnější, neboť osoba, která může být za koadjutora zvolena, musí pocházet z nejvyšší šlechty, zatímco velmistr může být pouze z vysoké šlechty, domnívám se, že oba termíny jsou

---

¹⁰⁴ Článek 8.2 Ústavy Vojenského a špitálního řádu svatého Lazara Jeruzalémského.

¹⁰⁵ Článek 8.2.3 Ústavy Vojenského a špitálního řádu svatého Lazara Jeruzalémského.

¹⁰⁶ Článek 8.2.1 Ústavy Vojenského a špitálního řádu svatého Lazara Jeruzalémského.

spíše chápané jako synonymum, neboť vzhledem k samotné náplni funkce velmistra a koadjutora, které se z logiky věci překrývají, by nebylo logické, aby jedna z nich obsahovala přísnější podmínky pro nositele této funkce.

Ústava řádu pamatuje i na situace, kdy není obsazena ani funkce velmistra a chybí i koadjutor a v takovém případě jednotlivé činnosti a aktivity, které tvoří obsah funkce velmistra, zastává velký výkonný výbor, a to až do doby, než je zvolen nový velmistr.¹⁰⁷

Pokud jde o obsah funkce velmistra, tak samozřejmě kromě zastupování řádu na venek a reprezentativní funkce jmenuje vysoké hodnostáře řádu a členy velkého magisteria. Mezi jeho povinnosti je i předsedání velké magistrální radě¹⁰⁸ a svolávání velkého výkonného výboru.¹⁰⁹ Kromě samotného jmenování nejvyšších členů řádu je velmistr oprávněn také vymezit jejich funkce, pravomoci a odpovědnost.¹¹⁰ Pro jmenování nejvyšších hodnostářů vydává velmistr dekrety.¹¹¹ Podle čl. 8.2.6 ústavy nemůže být žádná osoba přijata za člena řádu nebo za společníka řádu, pokud velmistr s jejím přijetím nesouhlasí. Současně také velmistr společně s velkou magistrální radou a velkým výkonným výborem působí jako vedení řádu, tedy mohou vyhlášovat stanovy a předpisy, které jsou nezbytné pro vedení řádu. Předpisy a stanovy vyhlášené velmistrem, velkou magistrální radou a velkým výkonným výborem nesmí být v rozporu s Ústavou Vojenského a špitálního řádu svatého Lazara Jeruzalémského.¹¹²

---

¹⁰⁷ Článek 8.2.2 Ústavy Vojenského a špitálního řádu svatého Lazara Jeruzalémského.

¹⁰⁸ Článek 8.4 Ústavy Vojenského a špitálního řádu svatého Lazara Jeruzalémského.

¹⁰⁹ Článek 8.5 Ústavy Vojenského a špitálního řádu svatého Lazara Jeruzalémského.

¹¹⁰ Mezi nejvyšší hodnostáře řádu podle čl. 9.1 Ústavy Vojenského a špitálního řádu svatého Lazara Jeruzalémského patří: velkokomandér, velkopřevor, církevní velkopřevor, velkokancléř, velkoreferendář, velkošpitálník, velkosoudce, vice-velkokancléř.

¹¹¹ Článek 11.4 Ústavy Vojenského a špitálního řádu svatého Lazara Jeruzalémského.

¹¹² Článek 10 Ústavy Vojenského a špitálního řádu svatého Lazara Jeruzalémského.

Velmistr má také právo delegovat své pravomoci tak, aby jeho účast na řízení řádu byla usnadněna. Se souhlasem velkého výkonného výboru může delegovat některé své pravomoci a práva, která musejí být přesně specifikována, na některého z řádových hodnostářů.¹¹³

Významným vládnoucím orgánem řádu sv. Lazara je generální kapitula, která se skládá ze všech členů řádu, a to od hodnosti rytíře nebo dámy (tedy s výjimkou hodností člena, důstojníka a komandéra). Všichni členové generální kapituly mají právo v ní hlasovat, a to buď osobně, nebo prostřednictvím plné moci. Rozhodnutí generální kapituly se schvalují dvoutřetinovou většinou oprávněných kapitulářů a v takovém případě toto rozhodnutí vstoupí ihned v platnost.¹¹⁴

Generální kapitulu svolává velký refendář, a to buď na základě nařízení velmistra, nebo na příkaz velké magistrální rady v případě, že funkce velmistra není z nějakého důvodu vykonávána. Po svolání generální kapituly je nutné hlavám národních jurisdikcí zaslat pozvánku a program. K zaslání programu a pozvánky musí dojít nejméně 120 dní před datem svolání generální kapituly.¹¹⁵ Tento termín je samozřejmě pochopitelný, a to především z vlastního vymezení generální kapituly, která se skládá ze všech členů. Vzhledem ke skutečnosti, že všichni členové mohou hlasovat a všichni disponují rovným hlasovacím právem, je nutné, aby bylo postaveno na jisto, že se všichni seznámili s pozvánkou i programem.

Dalším exekutivním orgánem je velká magistrální rada. Jedná se o nejvyšší výkonný orgán řádu, který má pravomoci, co se týká obsazování funkce velmistra, protože schvaluje všechny kandidáty na úřad velmistra

---

¹¹³ Článek 8.2.5 Ústavy Vojenského a špitálního řádu svatého Lazara Jeruzalémského.

¹¹⁴ Článek 8.3 Ústavy Vojenského a špitálního řádu svatého Lazara Jeruzalémského.

¹¹⁵ Tamtéž.

a koadjutora.¹¹⁶ Velká magistrální rada se skládá ze všech nejvyšších hodnostářů řádu, tedy z velkokomandéra, velkopřevora, církevního velkopřevora, velkokancléře, velkoreferendáře, velkošpitálního, velkosoudce, vice-velkokancléřů.¹¹⁷ Ústava zakotvuje povinnosti velké magistrální rady, mezi které patří, že se musí scházet nejméně jednou za dva roky a současně se musí sejít v případě, že ji svolá velmistr, velký referendář nebo velký výkonný výbor. Členové velké magistrální rady musí obdržet pozvánku a program nejméně 90 dnů před konáním rady. Velké magistrální radě předsedá velmistr, který případně může tuto svou pravomoc delegovat na jiného hodnostáře.

Mezi další významné vládnoucí orgány řádu sv. Lazara patří i velký výkonný výbor. Mezi jeho kompetence patří odpovědnost za dozor a koordinaci výkonu usnesení, která jsou přijata velkou magistrální radou. Současně i velmistr může v některých případech na velký výkonný výbor delegovat některé pravomoci. Členem velkého výkonného výboru je velmistr, který výbor také svolává, nicméně svolat ho mohou i velkokomandér řádu nebo velkopřevor řádu. Mezi další členy velkého výkonného výboru patří nejvyšší hodnostáři (viz výše), dále pak minimálně dvě hlavy národních jurisdikcí a hodnostáři, které k tomu určila velká magistrální rada.¹¹⁸

Dalším orgánem je velká rada, která má určité rozhodovací pravomoci v oblasti základních ustanovení řádu, tedy v oblasti interpretaci ústavy, stanov, předpisů řádu nebo dekretů velmistra. Velkou radu tvoří pět členů, kterými jsou dva členové velkého výkonného výboru, dvě hlavy národních jurisdikcí a předseda, kterým je velkokomandér řádu, velkopřevor řádu nebo jiný člen velkého výkonného výboru.¹¹⁹

---

¹¹⁶ Článek 8.4 Ústavy Vojenského a špitálního řádu svatého Lazara Jeruzalémského.

¹¹⁷ Článek 9.1 Ústavy Vojenského a špitálního řádu svatého Lazara Jeruzalémského.

¹¹⁸ Článek 8.5 Ústavy Vojenského a špitálního řádu svatého Lazara Jeruzalémského.

¹¹⁹ Článek 8.6 Ústavy Vojenského a špitálního řádu svatého Lazara Jeruzalémského.

Dále je třeba ještě vymezit orgán, který se skládá z představitelů národních jurisdikcí – shromáždění hlav národních jurisdikcí.¹²⁰ Toto shromáždění je svoláváno velmistrem a pozvánka a program je nutné doručit členům shromáždění alespoň 90 dnů před datem jeho konání. Na shromáždění má každý představitel národní jurisdikce jeden hlas. Shromáždění hlav národních jurisdikcí předsedá velmistr nebo jím pověřený člen velké magistrální rady.

Kromě výše uvedených orgánů je třeba se blíže podívat jednotlivě na nejvyšší hodnostáře řádu. Mezi nejvyšší hodnostáře řádu patří: velkokomandér, velkopřevor, církevní velkopřevor, velkokancléř, velkorefendář, velkošpitálník, velkosoudce a vice-velkokancléři.¹²¹ Nejvyšším výkonným hodnostářem řádu je velkokomandér řádu, který společně s velkopřevorem řádu odpovídá za vedení, administrativu a finanční hospodaření řádu.¹²² Velkokomandér řádu současně předsedá velké radě a může svolat velký výkonný výbor.

Velkopřevor řádu je spolu s velkokomandérem zodpovědný za chod, administrativu a finance řádu. Kromě velkopřevora je ještě nutné zmínit církevního velkopřevora řádu, který na rozdíl od velkopřevora řádu působí v duchovním životě. Jeho hlavní náplní činnosti je poskytování rad a pomoci národním jurisdikcím. Kromě toho ještě informuje velmistra a velkou magistrální radu o duchovních a církevních záležitostech řádu. Je jmenován velmistrem, který tak může učinit po projednání volby s duchovním protektorem.¹²³ Duchovní protektor je dle tradice Jeho Blaženost melchitský řeckokatolický patriarcha Antiochie a celého Východu, Alexandrie

---

¹²⁰ Článek 8.7 Ústavy Vojenského a špitálního řádu svatého Lazara Jeruzalémského.

¹²¹ Článek 9.1 Ústavy Vojenského a špitálního řádu svatého Lazara Jeruzalémského.

¹²² Článek 9.1.1 Ústavy Vojenského a špitálního řádu svatého Lazara Jeruzalémského.

¹²³ Článek 9.1.3 Ústavy Vojenského a špitálního řádu svatého Lazara Jeruzalémského.

a Jeruzaléma.¹²⁴ V současnosti jím je od roku 2017 Jeho Blaženost Joseph Absi, S. M. S. P. Dle ústavy je duchovní proktektor řádu ochránce spirituální integrity a poskytuje duchovní podporu a vedení.

Dalším významným hodnostářem řádu je velkokancléř, který dohlíží na finanční záležitosti řádu a vykonává další povinnosti, ke kterým je zmocněn.¹²⁵ Dále je třeba zmínit velkého referendáře, který dohlíží na přípravu a průběh všech oficiálních shromáždění řádu a současně odpovídá za včasné doručení pozvánek a programů.¹²⁶ Velkošpitálník je vedoucím lékařským hodnostářem, který odpovídá za informování velmistra a velké magistrální rady, stejně jako národních jurisdikcí, o špitálních aktivitách řádu.¹²⁷ Vedoucím právním hodnostářem řádu je pak velkosoudce, který musí být právník. Je zajímavé, že v případě velkosoudce je explicitně uvedeno, že musí mít právnické vzdělávání u velkošpitálního takovou podmínku nenalezneme, přestože je možné z logiky věci dovodit, že i velkošpitálník by měl mít lékařské vzdělání. Velkosoudce je zodpovědný za právní záležitosti řádu, poskytuje informace velmistrově. Velké magistrální radě, velkému výkonnému výboru a národním jurisdikcím, pokud jde o právní záležitosti, které se týkají řádu.¹²⁸

Mezi nejvyšší hodnostáře se dále řadí dva vice-velkokancléři, jeden z nich pro administrativu, druhý pro finance. Do pravomocí vice-velkokancléře pro administrativu patří vedoucí administrativa řádu.¹²⁹ Vice-velkokancléř pro finance je vedoucím finančním hodnostářem řádu, a tím pádem je zodpovědný za finanční záležitosti řádu sv. Lazara.¹³⁰

---

¹²⁴ Článek 10 Ústavy Vojenského a špitálního řádu svatého Lazara Jeruzalémského.

¹²⁵ Článek 9.1.4 Ústavy Vojenského a špitálního řádu svatého Lazara Jeruzalémského.

¹²⁶ Článek 9.1.5 Ústavy Vojenského a špitálního řádu svatého Lazara Jeruzalémského.

¹²⁷ Článek 9.1.6 Ústavy Vojenského a špitálního řádu svatého Lazara Jeruzalémského.

¹²⁸ Článek 9.1.7 Ústavy Vojenského a špitálního řádu svatého Lazara Jeruzalémského.

¹²⁹ Článek 9.1.8 Ústavy Vojenského a špitálního řádu svatého Lazara Jeruzalémského.

¹³⁰ Článek 9.1.9 Ústavy Vojenského a špitálního řádu svatého Lazara Jeruzalémského.

Pokud jde o normotvorné ukotvení řádu, kromě ústavy existují také řádové stanovy, předpisy a normotvorné jsou bezesporu i dekrety velmistra (viz výše). Stanovy řádu je oprávněná vydat velká magistrální rada řádu a stejně tak jen tento orgán může stanovy měnit a dělat k nim dodatky.¹³¹ Nicméně změny stanov jsou vázány na souhlas minimálně dvoutřetinové většiny velké magistrální rady, to znamená, že je musí schválit alespoň šest z celkových devíti členů magistrální rady¹³² (viz výše). Doplnovat, rušit nebo měnit stanovy může také velký výkonný výbor, ale pouze v okamžiku, kdy je k tomu od velmistra vyzván. V případě, že velký výkonný výbor takto mění stanovy, musí pak veškeré změny předložit ke schválení velké magistrální radě.¹³³

Kromě ústavy a stanov jsou velmi zásadní i řádové předpisy, které může vydávat velký výkonný výbor řádu. Řádové předpisy by bylo možné označit – ve srovnání s ústavou a řádovými stanovami – jako akty nižší právní síly, tedy spíše jako prováděcí předpisy. Řádové předpisy jsou taková ustanovení, která jsou nezbytná pro řízení řádu, a tedy díky nim jsou ústava a stanovy uváděny do praxe. Je samozřejmě logické, že řádové předpisy nesmějí být v rozporu ani s ústavou ani s řádovými stanovami. Pro přijetí řádových předpisů je nutný souhlas dvou třetin členů velkého výkonného výboru. Současně vzhledem ke skutečnosti, že řádové předpisy spadají do oblasti administrativní, musí vice-velkokancléř pro administrativu uchovávat kopie veškerých předpisů nebo jejich doplňků.¹³⁴

Důležitou věcí, o které je třeba se v souvislosti s řízením řádu sv. Lazara zmínit, jsou národní jurisdikce řádu. Národní jurisdikce řádu mohou být

---

¹³¹ Článek 11.2 Ústavy Vojenského a špitálního řádu svatého Lazara Jeruzalémského.

¹³² Tamtéž.

¹³³ Tamtéž.

¹³⁴ Článek 11.3 Ústavy Vojenského a špitálního řádu svatého Lazara Jeruzalémského.

ustanoveny velmistrem se souhlasem velkého výkonného výboru a národní jurisdikce je ustanovena tak, že musí mít víc než třicet členů.¹³⁵ Národní jurisdikce řádu jsou určité jednotky, které fungují v rámci řádu, mají svoji ústavu, své stanovy a své předpisy, nicméně je nutné podotknout, že národní ústava, stanovy a předpisy nesmějí odporovat hlavní ústavě, stanovám a předpisům.

Řád sv. Lazara Jeruzalémského se řadí k řádům menším, celosvětově má přibližně 6 000 členů ve 48 zemích. V České republice má Řád 115 členů v devíti komendách. Velmistrem a knížetem Řádu je Francisco de Borbon, hrabě z Hardenbergu, syn španělského granda a pátého vévody ze Sevilly. Francisco de Borbon je sedmý v pořadí nástupnictví legitimistické linie na královský trůn Francie. Duchovním protektorem je Jeho Blaženost Youssef I. Absi, melchitský řeckokatolický patriarcha Jeruzaléma, Alexandrie, Antiochie a celého Východu. Českým velkopřevorem je hrabě Ludvík Belcredi, hlavním kaplanem pak královéhradecký biskup Jan Vokál, který v této funkci nahradil zesnulého kardinála Miloslava Vlka. Oficiálním sídlem Řádu je Castello Lanzun na Maltě. Sídlo české jurisdikce je v Praze.¹³⁶

---

¹³⁵ Článek 12.1 Ústavy Vojenského a špitálního řádu svatého Lazara Jeruzalémského.

¹³⁶ Podle ústního sdělení člena Řádu sv. Lazara Milana Volfa, velitele komendy sv. Zdislavy, dne 2. 5. 2023.

3.2. Spory ve velmistrovství

V 60. letech 20. století rostlo napětí mezi španělským velmistrem řádu, Ferdinandem de Borbón, vévodou ze Sevilly, a řádovým správním centrem, které se nacházelo ve Francii v Paříži. Vše vyvrcholilo v roce 1967, kdy byl ve Francii zvolen nový velmistr Charles Philippe d'Orléans, užívající titul vévody z Nemours, a dosavadní velmistr sesazen. Tento krok byl v rozporu s platnými řádovými předpisy (neboť původní velmistr mohl pouze zemřít nebo abdikovat, k čemuž nedošlo) a stal se základem roztržky mezi dvěma větvemi čili obediencemi – sevillskou (později nazývanou maltskou) a pařížskou.¹³⁷

V následujících desetiletích probíhaly neúspěšné snahy o sjednocení řádu. Počátek skutečného sjednocení tak nastal až v roce 2004, kdy Generální kapitula obou obediencí řádu v Torontu v dubnu 2004 zvolila velmistrem Dona Francisca de Borbón, vévodu ze Sevilly, granda španělského. Volba byla schválena duchovním protektorem Řádu, J. B. patriarchou Gregoriem III. Lahemem. Pod tímto velmistrem měla být oficiálně sjednocena maltská i pařížská obedience. Kvůli manželským svazkům vévody ze Sevilly, které nebyly v souladu s církevními zákony, evropské země a Austrálie, tohoto velmistra neuznaly a v září 2004 došlo v Blois k volbě nového velmistra bývalé pařížské obediencie, jímž se stal princ Charles-Philippe d'Orléans (tato nová obedience bývá nazývána orleánská). Tato volba nebyla uznána duchovním protektorem řádu Řehořem III. Lahemem, který se od osoby nového velmistra výslovně písemně distancoval.¹³⁸

V roce 2008 don Francisco, vévoda ze Sevilly, přiznal, že své manželské záležitosti nedokáže uvést do souladu s právem katolické církve, a na svůj úřad

---

¹³⁷ VAŘEKA, Marek. *Rytířské řády: Historie a současnost*. Hodonín: Masarykovo muzeum v Hodoníně, 2013. ISBN 978-80-87375-06-8, s. 41.

¹³⁸ Tamtéž, s. 42.

rezignoval. Tím pro devět evropských jurisdikcí i jurisdikci Austrálie, hlásících se dříve k orleánské obedienci, pominul důvod k rozkolu. Vídeňskou deklarací se v září roku 2008 tyto jurisdikce přihlásily ke sjednocené maltské a pařížské obedienci a jejich představitelé se zúčastnili generální kapituly řádu konané 12. – 13. září 2008 v anglickém Manchesteru, kde bylo jejich začlenění slavnostně schváleno. Manchesterská generální kapitula zvolila 12. září 2008 velmistrem sjednoceného řádu dona Carlose Geredu y de Borbón, markýze de Almazán, který byl v Manchesterské anglikánské katedrále intronizován spirituálním protektorem patriarchou Řehořem III. Lahamem.¹³⁹ V roce 2012 byla vydána slavnostní Kevelaerská deklarace velmistra a patriarchy týkající se uznání Řádu sv. Lazara Jeruzalémského, která potvrzuje nejen historicitu, práva a kontinuitu tohoto starobylého řádu, ale zejména jeho duchovní spojení s melchitským řeckokatolickým patriarchátem.¹⁴⁰

Švýcarská jurisdikce a některé jednotlivé komendy ve Francii a České republice, sjednocení však odmítla a dodnes existuje nezávisle na sjednoceném a celosvětovém řádu. Po princí d'Orléans se roku 2010 stal velmistrem této odštěpené orleánské skupiny český hrabě Jan Dobrzenský z Dobrzenicz, který je zároveň i velkopřevorem Českého velkopřevorství¹⁴¹. Švýcarská jurisdikce s volbou Dobrzenského nesouhlasila a od orleánské obediencie se odtrhla a funguje nezávisle. Dobrzenského organizace na sebe nedávno upozornila, když

---

¹³⁹ VAŘEKA, Marek. *Rytířské řády: Historie a současnost*. Hodonín: Masarykovo muzeum v Hodoníně, 2013. ISBN 978-80-87375-06-8, s. 42.

¹⁴⁰ Declaration on the Ninth Centenary of the Royal Recognition of the Order of Saint Lazarus of Jerusalem.

¹⁴¹ Česká jurisdikce sjednoceného mezinárodního Řádu sv. Lazara působí v České republice pod označením Český velkobailivik.

pro četné neshody z řádu vyloučila J. Em. Dominika kardinála Duku, který do té doby vykonával funkci jejího duchovního protektora.¹⁴²

Této větvi řádu Česká biskupská konference na základě usnesení 126. plenárního zasedání ze dne 17. května 2021 odejmula status soukromého sdružení křesťanů.¹⁴³ Na rozhodnutí České biskupské konference reagoval Jan hrabě Dobrzenský z Dobrzenicz, velmistr orléanské obediencie Řádu sv. Lazara Jeruzalémského a velkopřevor českého velkopřevorství, který se vymezil nejen proti vlastnímu obsahu rozhodnutí – tedy proti zrušení statusu soukromého sdružení křesťanů, ale i proti procesnímu postupu, kdy Řádu sv. Lazara Jeruzalémského nebylo ani sděleno, z jakého důvodu tak Česká biskupská konference učinila.¹⁴⁴

V současné době přetrvává určitá disonance mezi českou katolickou církví a touto organizací. V březnu 2021 se hrabě Dobrzenský obrátil se svým názorem na kardinála Dominika Duku, pražského arcibiskupa. Ve svém otevřeném dopise vysvětluje hlavní příčiny nedorozumění mezi řádem a arcibiskupstvím. Dobrzenský v dopise mimo jiné uvedl: *„Z pozice velmistra dbám na to, aby v řádovém společenství na celém světě vládly dobré, pozitivní a přátelské vztahy, aby náš cíl a naše práce v Řádu nepodléhaly žádným osobním či egoistickým zájmům jednotlivců. Tedy je na snadě, že aktuální situaci v ČVP považují za neakceptovatelnou a řeším ji. Jestliže je Vaším*

---

¹⁴² Řád se rozhádal a vyloučil Duku. Církev odebrala sdružení záštitu a vypověděla jej z kostela. In: Deník N - Nezávislý český deník [online], [cit. 01.06.2022]. Dostupné z WWW: <https://denikn.cz/662402/rad-ze-rozhadal-a-vyloucil-duku-cirkev-odebrala-sdruzeni-zastitu-a-vypovedela-jej-z-kostela/>

¹⁴³ Česká biskupská konference: odmítnutí statusu, č.j.: 354/2021.

¹⁴⁴ Otevřený dopis Jana hraběte Dobrzenského z Dobrzenicz jeho Excelenci Mons. Janu Graubnerovi. Chotěboř: Vojenský a špitální řád svatého Lazara jeruzalémského – Bohemia, 2021.

přáním vyvolat jednání na půdě České biskupské konference, nijak se tomu nebráním. Já i vedení Řádu jsme připraveni členy ČBK o všem detailně informovat osobně i písemně.“¹⁴⁵

---

¹⁴⁵ Dopis Jana hraběte Dobrzenského z Dobrozenicz J. Em. Dominikovi kardinálu Dukovi, OP. Chotěboř: Vojenský a špitální řád svatého Lazara jeruzalémského – Bohemia, 2021.

3.3. Křesťanská pomoc řádu

Řádové aktivity se soustředí také na pomoc nemocným, která se uskutečňuje nejen, ale především v rámci paliativní péče několika hospiců v ČR. Současně je nutné zmínit i Lazariánskou pomoc, což je křesťanská organizace, která byla založená v roce 1973 Vojenským a špitálním řádem svatého Lazara Jeruzalémského v Německu. Zaměřuje se na péči o nemocné a seniory a o zdravotně postižené osoby. Mimo Německa je uvedená organizace pak velmi činná v bývalých komunistických zemích (zejména v Rumunsku, Maďarsku, Bulharsku, Chorvatsku apod.) a soustřeďuje se na školicí střediska pro sociální služby, dopravní službu pro zdravotně postižené atd.

Český velkobailivik Řádu sv. Lazara Jeruzalémského koná charitativní práci nejen lokálně skrze své české komendy, ale zejména skrze spolek Společenství pomocníků Řádu sv. Lazara. Toto společenství pomocníků, které, stejně jako mezinárodní Lazariánská pomoc, či Maltézská pomoc Řádu maltézských rytířů, sdružuje členy a dobrovolníky většinou mimo samotný řád. Hlavní náplní organizace je již několik let pomoc potřebným v Sýrii. Projekty, které se podařilo v posledních letech uskutečnit jsou například:

- Studny pro Afriku – financování 30ti studní – Konžská demokratická republika
- Pomoc osmi africkým studentům se studiem – finanční dar
- Dary sirotčinci sv. Pavla, sv. Panthaleona, sv. Řehoře a sv. Tekly v Sýrii
- Tři elektrogenerátory pro Damašskou civilní nemocnici Al Saher Charity Hospital
- Zajištění zdrojů z EU na financování oprav kostelů (např. kostel Radhošť okolo 4,5 mil. CZK, Slatina okolo 5 mil. CZK atd.) v České republice¹⁴⁶

---

¹⁴⁶ Společenství pomocníků Řádu sv. Lazara [online], [cit. 2023-04-25]. Dostupné z WWW: <https://www.adopcesyrie.cz/vice-o-nas-a22>

V roce 2023 věnoval Český velkobilivik Syrskému arabskému červenému půlměsíci 310 000 kusů certifikovaných nanoroušek v hodnotě přesahující tři miliony českých korun.¹⁴⁷

---

¹⁴⁷ Podle ústního sdělení Milana Wolfa dne 22. 4. 2023.

3.4. Charita Orleánské obedience

V rámci své činnosti se odštěpená Orleánská obedience v České republice soustřeďuje na pomoc několika institucím, mezi které patří například Dětská psychiatrická nemocnice Opařany, poradna sv. Apolináře nebo Centrum pro léčbu sarkomů měkkých tkání. V případě Dětské psychiatrické nemocnice Opařany pomáhá s terapeutickými programy jako je například poskytování hipoterapie, provoz keramické dílny apod.¹⁴⁸ Od roku 2015 organizuje například řádová dáma Kamila Malinská Čtení v Opařanech, v rámci kterých známé osobnosti čtou dětským pacientům a následně si s nimi o knize povídají. Kromě toho řád pořádá charitativní akce s cílem dětské psychiatrické nemocnici pomoci.

Pokud jde o Poradnu sv. Apolináře, zajišťuje spolusestra JUDr. Lenka Šalamoun bezplatnou právní pomoc pro pacienty adiktologické kliniky, kteří se ocitli v těžké životní situaci.¹⁴⁹

V rámci Centra pro léčbu sarkomů měkkých tkání zřídil Řád sv. Lazara možnosti dárcovských SMS, kterými je přispíváno na toto pracoviště.

Mezi charitativními organizacemi je významná také spolupráce s moravskou neziskovou organizací Korunka Luhačovice, v rámci které je pomáháno dětem ze sociálně slabších rodin.¹⁵⁰

Kromě výše uvedeného je významnou a velmi oceňovanou akcí řádu také Camino na kolečkách, kdy jsou zprostředkovány cesty Honzovi Duškovi po Čechách i po Evropě. Pro Honzu Duška jako pacienta trpícího roztroušenou sklerózou a upoutaného na vozík je cestování problematické, proto řád

---

¹⁴⁸ Výroční zpráva za rok 2017. Chotěboř: Vojenský a špitální řád svatého Lazara Jeruzalémského – Bohemia, 2017.

¹⁴⁹ Tamtéž.

¹⁵⁰ Tamtéž.

zprostředkoval několik cest, včetně cesty do Santiaga de Compostely nebo v roce 2021 na Ukrajinu a do Černobyli.¹⁵¹

Podkapitola zabývající se charitativní činností Orleánské obediencie, která je od sjednoceného mezinárodního Řádu sv. Lazara odštěpena, zde byla uvedena jako příklad prospěšných a morálních aktivit. Tyto pozitivní aktivity jistě společnosti prospívají a dělají dobré jméno dané organizaci, ale poškozují Řád sv. Lazara tím, že veřejnost je uváděna v omyl, že se jedná o tradiční řád, na kterém však tato organizace vedená hrabětem Dobrzenským existuje nezávazně a nelegitimně. Sjednocený Řád sv. Lazara tuto organizaci neuznává, Orleánská obediencie byla oficiálně zavržena i melchitským řeckokatolickým patriarchátem, který je tradičním protektorem Řádu sv. Lazara již od 19. století. Organizace hr. Dobrzenského příležitostně uvádí prohlášení o své legitimitě s tvrzením, že pouze oni jsou tím pravým Řádem a ostatní organizace používající zelený kříž jsou jejich napodobeninami. Naposledy se tak stalo v říjnu 2022.¹⁵²

Opět se tedy potvrzuje závěr z části pojednávající o legitimitě, kdy morálkou a dobrými skutky nelze nahradit rytířskou legitimitu dané organizace. Zároveň může být morálka zneužita k nemorálním cílům.

---

¹⁵¹ Camino/Černobyl na kolečkách [online], [cit. 01.04.2023]. Dostupné z WWW: <https://www.caminonakoleckach.cz/p/mapa-poute.html>.

¹⁵² Deklarace legitimacy. Chotěboř: Vojenský a špitální řád svatého Lazara Jeruzalémského – Bohemia, 2022.

4. Řád Božího hrobu

Rytířský řád Božího hrobu jeruzalémského vznikl obdobně jako ostatní křižácké rytířské řády během první křižové výpravy. Respektive v roce 1099, kdy byl dobyt Jeruzalém, vzniklo uskupení pro obranu Božího hrobu, do jehož čela se postavil Godefroy z Bouillonu. Jejich cílem ovšem nebyla pouze obrana Božího hrobu, ale také ochrana a ošetřování nemocných poutníků. Bratrstvo následně přijalo řeholi sv. Augustina.¹⁵³

Roku 1122 Kalixtus II., tehdejší papež, rozhodl o tom, že dosavadní bratrstvo se stalo řádem, jehož hlavním cílem byla ochrana chrámu Božího hrobu, odkud se také odvozuje jeho název. Pro zajímavost je možné dodat, že v tomto chrámu došlo ke korunovacím západních králů Jeruzalémského království.

Po pádu Jeruzaléma odešli rytíři Řádu Božího hrobu spolu s jinými do Akkonu a po jeho pádu v roce 1291 se řád přemístil do Evropy. V následujících desetiletích se řád rozšiřoval především na evropském kontinentu, kde se dostal do popředí konvent v italské Perugii. Řád Božího hrobu se dostal i na území českých zemí. Jak uvádí Jirásko: „*Českou provincii, která zahrnovala též Slezsko a Polsko řídil preceptor, od 13. století probošt pražského konventu, kterého zastupovali převor a podpřevor. Členové řádu byli kněží a laičtí bratři.*“¹⁵⁴ Na konci středověku došlo ke spojení Řádu Božího hrobu s johanity. Stalo se tak bulou papeže Inocence VIII. *Cum sorelti meditatione*, jenž sledoval záměr podpory johanitů proti Turkům.

---

¹⁵³ BUBEN, Milan. *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích*. Praha: Libri, 2018. ISBN 80-7277-084-5, s. 111.

¹⁵⁴ JIRÁSKO, Luděk, *Církevní řády a kongregace v zemích českých*, Praha: Fénix, ISBN 80-85245-11-6.

K osamostatnění řádu došlo za pontifikátu papeže Alexandra VI., který se zároveň označil za velmistra řádu. Nicméně v Jeruzalémě stále pobývali kustodi, kteří měli právo pasovat nové rytíře. Jak uvádí Buben: „*Tak vlastně existovaly dva Řády Božího hrobu. Jeden jako duchovní řád a druhý jako řád rytířský (Ordine Equestre del Santo Sepolcro), který byl jakýmsi pokračováním starého řádu Strážců Božího hrobu. Velmistrovské pravomoce byly delegovány na některého z kardinálů, kterého jmenoval Svatý otec. Povinnosti těchto rytířů se vedle charitativní činnosti stala především podpora katolické církve v Palestině.*“¹⁵⁵

Po určitou dobu mohly být za rytíře Řádu Božího hrobu přijímány pouze osoby, které byly jmenovány v bazilice Božího hrobu – tato praxe trvala až do roku 1847. K reformě řádu došlo za papežů Lva XIII. a Pia X., kteří si vyhradili titul velmistra pro sebe.

---

¹⁵⁵ BUBEN, Milan. *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích*. Praha: Libri, 2018. ISBN 80-7277-084-5, s. 111.

4.1. Struktura a fungování řádu

Hlavní poslání je v ústavě Řádu, která v čl. 1 uvádí, že hlavním posláním Řádu Božího hrobu je „*podněcovat k horlivosti v církevním společenství*“ a podporovat katolickou církev.¹⁵⁶ Sídlo řádu je ve Vatikánu, který je také centrum aktivit členů tohoto řádu. V roce 1945 jim papež Pius XII. dal bulou *Motu Proprio* dům nacházející se nedaleko kostela svatého Onufria na Janikulu.¹⁵⁷

Pokud chceme vymezit hlavní charakter řádu, spočívá především v posilování křesťanských zvyklostech a věrnosti papeži, dále se zaměřuje na dobročinnost a v souvislosti s tím i udržení a podporu dobročinných a kulturních aktivit a institucí křesťanské církve ve Svaté zemi. Vazby, které jsou udržovány s Jeruzalémským patriarchátem jsou pro řád velmi důležité.¹⁵⁸

Zároveň je třeba zmínit, že řád se nesmí zapojovat do věcí, které nesouvisejí s jeho činností, tedy jeho členové se především nesmí politicky angažovat – tedy je zde přísný zákaz účastnit se například demonstrací nebo jiných politických podniků, kromě těch politických se členové samozřejmě nesmí účastnit ani akcí, které jsou v rozporu s učením křesťanské církve.¹⁵⁹

Hlavním posláním řádu je snaha o obnovení horlivosti křesťanského společenství, a především snaha o pozvednutí katolické církve. Hlavní činností řádu je charitativní činnost, bez jakéhokoliv politického postoje. Členové řádu mají v ústavě výslovně zakázáno podílet se na činnosti orgánů, organizací

---

¹⁵⁶ Článek č. 1 Ústavy Řádu Božího hrobu. Constitution. Equestrian Order of The Holy Sepulchre of Jerusalem.

¹⁵⁷ Článek č. 3 Ústavy Řádu Božího hrobu. Constitution. Equestrian Order of The Holy Sepulchre of Jerusalem.

¹⁵⁸ Článek č. 3 Ústavy Řádu Božího hrobu. Constitution. Equestrian Order of The Holy Sepulchre of Jerusalem.

¹⁵⁹ Tamtéž.

a sdružení, jejichž účel nebo program odporují doktríně a učení katolické církve. Řád se podílí na financování poutních míst v Jeruzalémě.

Hlavní cíle řádu jsou:

1. *„posilovat prožívání křesťanské víry svých členů v naprosté věrnosti papeži a podle učení církve, zachovávat základní principy křesťanské lásky a dobročinnosti, díky nimž je Řád základním prostředkem pomoci Svaté zemi;*
2. *udržovat a podporovat kultovní, charitativní, kulturní a společenské aktivity a instituce katolické církve ve Svaté zemi, především ty, jež organizuje Latinský jeruzalémský patriarchát, s nímž je řád tradičně a úzce spojen;*
3. *horlivě napomáhat zachování a šíření víry v těchto zemích a šířit zájem o ně u katolíků po celém světě, sjednocených v křesťanské lásce symbolem Řádu, i u všech křesťanských bratří;*
4. *udržovat práva katolické církve ve Svaté zemi.“*¹⁶⁰

Organizace řádu je vymezena v článku 5 a následujících Ústavy Řádu Božího hrobu. V čele řádu stojí kardinál velmistr, který je jmenován papežem z řad kardinálů. Jeho povinností je předsedat Radě a jejímu předsednictvu, řídit a směřovat řád, a to v duchu pravidel řádu a kanonického práva. Kardinál velmistr současně reprezentuje řád navenek. Své pravomoci může kardinál velmistr delegovat na orgány řádu, které jsou ustanoveny ústavou, ale i na jednotlivce.¹⁶¹

Kardinál velmistr má jako svůj poradní orgán Radu. Členové rady jsou:

- a) Velkopřevor,

---

¹⁶⁰ Řád Božího hrobu – magistrální delegace v českých zemích. [online], [cit. 2022-02-17].

Dostupné z WWW: <https://oessh.cz/>.

¹⁶¹ Článek 5 Ústavy Řádu Božího hrobu. Constitution. Equestrian Order of The Holy Sepulchre of Jerusalem.

- b) Asesor,
- c) Členové velkého magistéria,
- d) Zástupce státního sekretariátu,
- e) Zástupce kongregace pro východní církve.¹⁶²

Nicméně kardinál velmistr po dohodě s generálním guvernérem mohou do rady navrhnout i další členy. Rada je svolávána kardinálem velmistrem, který schvaluje její agendu, jež navrhuje velké magisterium. Zasedání rady předsedá generální guvernéř. Ústava určuje, že Rada musí být svolána alespoň jednou za čtyři roky, ale i v okamžiku, kdy to kardinál velmistr vyhodnotí jako vhodné. Obdobou rady na regionální úrovni jsou regionální schůze, kde mají odpovědnost generální viceguvernéři, jež jsou odpovědní za konkrétní regionální oblast.¹⁶³

Patriarcha velkopřevor je po velmistrovi nejvyšším postem v Řádu Božího hrobu a současně je i nejvyšší církevním hodnostářem. Velmistr na něj může převést některé pravomoci. Dle Ústavy a dalších nařízení řádu pak patriarcha velkopřevor podává zprávy velmistrovi o pastoračních potřebách v řádu.¹⁶⁴

Významným orgánem řádu je velké magisterium (Grand Magisterium), které pomáhá velmistrovi při řízení řádu a také odpovídá za správu řádu dle Ústavy. Počet členů rady může být nejvýše dvanáct členů řádu, z nichž musí být alespoň tři čtvrtiny laici. Kromě velmistra jsou členy arcibiskup asesor, generálporučík, generální guvernéř, řádový kancléř, pokladník a ceremoniář.¹⁶⁵

---

¹⁶² Článek 17 Ústavy Řádu Božího hrobu. Constitution. Equestrian Order of The Holy Sepulchre of Jerusalem.

¹⁶³ Článek 17 Ústavy Řádu Božího hrobu. Constitution. Equestrian Order of The Holy Sepulchre of Jerusalem.

¹⁶⁴ Článek 6 Ústavy Řádu Božího hrobu. Constitution. Equestrian Order of The Holy Sepulchre of Jerusalem.

¹⁶⁵ Článek 8 odst. 2 Ústavy Řádu Božího hrobu. Constitution. Equestrian Order of The Holy Sepulchre of Jerusalem.

Předsednictvo velkého magisteria je exekutivním orgánem velkého magisteria, které podporuje generálního guvernéra při běžné činnosti řízení řádu. Ex officio jsou členy velkého magisteria následující řádoví hodnostáři:

- a) Generální guvernér,
- b) Generální viceguvernéri,
- c) Řádový kancléř a
- d) Pokladník řádu.¹⁶⁶

Schůzi předsednictva velkého magisteria svolává generální guvernér, který současně rozhoduje o tom, co se bude na předsednictvu probírat. Ústava mu neurčuje, kdy přesně se má předsednictvo scházet, pouze vymezuje, že generální guvernér předsednictvo svolá vždy, když to považuje za nutné nebo když o to požádá většina jeho členů.¹⁶⁷

Důležitým postem v rámci Řádu Božího hrobu je generální guvernér, kterého jmenuje kardinál velmistr. Vybírá převážně mezi laickými členy řádu a generálního guvernéra jmenuje na čtyřleté období, nicméně po skončení jeho funkčního období ho kardinál velmistr může jmenovat znovu. Mezi povinnosti generálního guvernéra patří především správa řádu. Jinými slovy generální guvernér má odpovědnost za finanční a ekonomické řízení řádu a je ze své funkce odpovědný kardinálovi velmistrovi.¹⁶⁸

Mezi povinnosti generálního guvernéra patří dále podávání zpráv kardinálovi velmistrovi o potřebách a činnostech řádu ve Svaté zemi. Řád je

---

¹⁶⁶ Článek 10 Ústavy Řádu Božího hrobu. Constitution. Equestrian Order of The Holy Sepulchre of Jerusalem.

¹⁶⁷ Článek 10 Ústavy Řádu Božího hrobu. Constitution. Equestrian Order of The Holy Sepulchre of Jerusalem.

¹⁶⁸ Článek 11 odst. 1 a 2 Ústavy Řádu Božího hrobu. Constitution. Equestrian Order of The Holy Sepulchre of Jerusalem.

totiž součástí papežské péče o posvátná místa ve Svaté zemi.¹⁶⁹ Kromě toho generální guvernér vydává směrnice poručíkům a magistrálním delegacím. Kromě toho dohlíží na dodržování Ústavy a Všeobecných předpisů řádu a zastupuje řád v soudních řízeních.¹⁷⁰

Kardinál velmistr jmenuje po dohodě s generálním guvernérem také generální viceguvernéry, kteří jsou jmenováni z laických členů řádu. Generální guvernéři pomáhají generálnímu guvernérovi s jeho úkoly. V případě potřeby nejstarší z viceguvernéřů může nahradit generálního guvernéra.¹⁷¹

Kancléř řádu je další významnou funkcí v rámci Řádu Božího hrobu. Jmenuje ho kardinál velmistr po dohodě s generálním guvernérem z laických členů řádu. Kancléř je jednak tajemníkem velkého magisteria a jeho předsednictva a má na starosti jejich dokumenty, a tedy archiv.¹⁷²

Významné pravomoci v oblasti správy majetku řádu vykonává pokladník řádu, kterého jmenuje kardinál velmistr po dohodě s generálním guvernérem z laických členů řádu. Mezi jeho povinnosti patří jednak běžná správa majetku řádu, jednak spolupráce s Hospodářskou komisí řádu a sestavení ročního rozpočtu.¹⁷³

Ceremoniální mistr a duchovní asistent řádu jsou jmenováni kardinálem velmistrem po dohodě s generálním guvernérem řádu z církevních členů řádu.

---

¹⁶⁹ O řádu. Řád Božího hrobu – magistrální delegace v českých zemích. [online], [cit. 2022-02-17]. Dostupné z WWW: <https://oessh.cz/>.

¹⁷⁰ Článek 11 odst. 12 Ústavy Řádu Božího hrobu. Constitution. Equestrian Order of The Holy Sepulchre of Jerusalem.

¹⁷¹ Článek 12 Ústavy Řádu Božího hrobu. Constitution. Equestrian Order of The Holy Sepulchre of Jerusalem.

¹⁷² Článek 13 Ústavy Řádu Božího hrobu. Constitution. Equestrian Order of The Holy Sepulchre of Jerusalem.

¹⁷³ Článek 11 odst. 12 Ústavy Řádu Božího hrobu. Constitution. Equestrian Order of The Holy Sepulchre of Jerusalem.

Jejich povinnosti jsou pomoc kardinálovi velmistřovi v organizaci obřadů řádu. Mají za úkol informovat kardinála velmistřa a generálního guvernéra o otázkách týkajících se duchovního rozvoje řádu.¹⁷⁴

V rámci řádu působí také duchovní komise, jejímž úkolem je poradenství a pomoc kardinálu velmistřovi a velkému magisteriu v otázkách rozvoje spirituality a prohloubení křesťanské víry u členů řádu. Členy této komise jmenuje kardinál velmistř po dohodě s generálním guvernérem.¹⁷⁵

Dalším významným orgánem je hospodářská komise, která je poradním orgánem a orgánem s dohlížecí pravomocí, pokud jde o ekonomické záležitosti řádu (včetně správy nemovitostí, obchodu se zbožím a posuzování rizik). Hospodářská komise přezkoumává také rozpočet řádu. Členy jmenuje kardinál guvernéř se souhlasem generálního guvernéra s tím, že dva členové musí být členy velkého magisteria. V této komisi je z výkonu své funkce také pokladník řádu.¹⁷⁶

Jak bylo uvedeno výše, řád má své povinnosti i ve Svaté zemi, a proto je dle Ústavy řádu zřízena i komise pro Svatou zemi. Její funkce je poradní, tedy dává rady a poskytuje pomoc velkému magisteriu pro zkoumání, posuzování a financování žádostí o financování projektů ve Svaté zemi. Současně podává zprávu o realizaci a financování projektu. Komise pro Svatou zemi má tři členy a jeden z nich musí být členem velkého magisteria. Členy jmenuje kardinál velmistř po poradě s generálním guvernérem.¹⁷⁷

---

¹⁷⁴ Článek 11 odst. 12 Ústavy Řádu Božího hrobu. Constitution. Equestrian Order of The Holy Sepulchre of Jerusalem.

¹⁷⁵ Článek 18 Ústavy Řádu Božího hrobu. Constitution. Equestrian Order of The Holy Sepulchre of Jerusalem.

¹⁷⁶ Článek 19 Ústavy Řádu Božího hrobu. Constitution. Equestrian Order of The Holy Sepulchre of Jerusalem.

¹⁷⁷ Článek 20 Ústavy Řádu Božího hrobu. Constitution. Equestrian Order of The Holy Sepulchre of Jerusalem.

Další komisí působící uvnitř řádu je jmenovací komise. Jejím účelem je prozkoumat, zpracovat a předložit ke schválení kardinálu velmistrovi žádost o přijetí do řádu a návrhy na povýšení členů řádu.¹⁷⁸

Kromě vertikální organizace (tedy nejvyšších postů řádů a celořádových komisí), je řád členěn také vertikálně, tedy mezi jednotlivé místní místodržitelství a magistrální delegace. V čele místodržitelství stojí místodržitel, v čele magistrálních delegací magistrální delegát.

Řád Božího hrobu je velmi početný a přesahuje 30 000 členů žijících ve 35 zemích. Česká delegace, která byla obnovena až v roce 2015 čítá kolem patnácti členů. Velmistrem Řádu je kardinál Fernando Filoni. Českým velkopřevorem je arcibiskup Jan Graubner, primas český a magistrálním delegátem je pak Tomáš Parma. Sídlo Řádu je v paláci della Rovere v Římě. Duchovním centrem české delegace je poutní místo Kalvárie v Jaroměřicích u Jevíčka a reprezentativním sídlem je zámek Dub u Prachatic.¹⁷⁹

---

¹⁷⁸ Článek 21 Ústavy Řádu Božího hrobu. Constitution. Equestrian Order of The Holy Sepulchre of Jerusalem.

¹⁷⁹ Podle ústního sdělení člena Řádu Božího hrobu Angela Musy, dne 1. 2. 2023.

4.2. Spiritualita řádu

Hlavní součástí řádové spirituality jsou:

- a) Centralita Kristova tajemství,
- b) Miles Christi – voják Kristův,
- c) Svědectví víry,
- d) Pout' do svaté země,
- e) Úcta k Panně Marii,
- f) Společenská odpovědnost členů řádu (mír, ekumenismus, spravedlnost).¹⁸⁰

Pokud jde o centralitu Kristova tajemství, je nutné nejprve podotknout, že Řád božího hrobu je velmi úzce spjat s postavou Ježíše Krista, a to především z toho důvodu, že jeho znakem je kříž – proto jsou také členové Řádu Božího hrobu často označováni jako křížovníci s červeným křížem. Právě symbolika ukřížování je tak ve spiritualitě rytířů Řádu Božího hrobu velmi podstatná. V řádovém statutu je stanoveno, že kříž připomíná také zranění, z nichž krvácí Svátá země.¹⁸¹

Jako rytířský řád je pro Řád Božího hrobu bezesporu velmi důležitý odkaz rytíře Krista, miles christi. Myšlenka vojáka Kristova je relativně stará a vychází z období, kdy křesťanství bylo ohrožováno jinými náboženskými vlivy (pohanstvím apod.), a proto se zde zrodila myšlenka na vojáka, který brání Kristovu víru.

Svědectví víry je nedílnou součástí života křesťana, protože při křtu přijal víru a o této skutečnosti podává křesťan celý život svědectví. Modlitba rytířů obsahuje i prosbu, aby členové Řádu Božího hrobu svědčili o své víře: „*Sešli*

---

¹⁸⁰ Principy řádové spirituality. Řád Božího hrobu – magistrální delegace v českých zemích. [online], [cit. 2022-02-17]. Dostupné z WWW: <https://oessh.cz/>.

¹⁸¹ Tamtéž.

*na nás, rytíře a dámy Božího hrobu, svého Ducha, aby z nás učinil přesvědčené a upřímné vyslance pokoje a lásky mezi našimi bratry a zvláště mezi těmi, kdo se domnívají, že v tebe nevěří.*¹⁸²

Pout' do Svaté země je zásadním bodem spirituality rytířů Řádu božího hrobu, nebo jednak je to místo, kde vlastní řád vznikl, jednak, jak bylo uvedeno výše, část řádu se soustředí na činnost ve Svaté zemi. Na tomto místě je možné citovat Svatého Otce Jana Pavla II., který k rytířům Řádu Božího hrobu promluvil dne 17. října 1998 a zdůraznil jako cíl cestu do Svaté země: *„Tyto cíle, které leží před vámi, dostávají mimořádnou důležitost tím, víc, oč se přibližuje Jubilejní rok. Svaté město, které stejně jako Řím vyzývá k pouti víry, ať je cílem vaší duchovní cesty pokání a obrácení. V tomto duchu přicházejte na Svatá místa a buďte organizátory a propagátory poutí do Jeruzaléma, a těm, kdo se tam nebudou moci vydat, doporučujte častou modlitbu křížové cesty.*¹⁸³

Dalším důležitým aspektem spirituality rytířů Řádu Božího hrobu je úcta k Panně Marii. Mariánská spiritualita má dlouhou tradici. V období raného středověku se úcta k Marii projevovala obdivem, chválou, následně sv. Bernard vnímal Marii jako prostřednici milosti a pomocnici v různých fázích života. Mariánský spiritualismus je na vzestupu i během novověku, kdy vznikají mariánské družiny. V rytířských řádech je spiritualita vázící se k Panně Marii na jednu stranu výrazem úcty k matce Boží, na druhé straně je to ženský prvek ne nepodobný úloze, kterou hrály dámy v rytířské dvorské kultuře.

---

¹⁸² Principy řádové spirituality. Řád Božího hrobu – magistrální delegace v českých zemích. [online], [cit. 2022-02-17]. Dostupné z WWW: <https://oessh.cz/>.

¹⁸³ Projev Svatého Otce Jana Pavla II. k účastníkům Konzulty Řádu Božího hrobu, 17. října 1998. [online], [cit. 2022-02-17]. Dostupné z WWW: <https://oessh.cz/spiritualita/projevy/jan-pavel-ii-konzulta-1998/>.

Pokud jde o společenskou odpovědnost, řád požaduje, aby každý člen řádu byl ve společnosti „*katalyzátorem a kvasem rozvíjejícím starostlivost o mír a sjednocení křesťanů ve Svaté zemi, posvátné půdě, kterou církev výjimečným způsobem svěřila našemu řádu.*“¹⁸⁴

Spiritualita řádu se současně projevuje ve svátcích, které řád vedle tradičních významných křesťanských svátků slaví. V případě Řádu Božího hrobu je to svátek Povýšení sv. Kříže, který se slaví 14. září. Kříž je od počátků křesťanství vnímán jako symbol Kristovy smrti a např. sv. Pavel mluví o síle Kristova kříže. Kristův kříž údajně nalezla císařovna Helena 14. září 320 a „*dne 13. září roku 335 byl vysvěcen n Golgotě v Jeruzalémě Konstantinův chrám Božího hrobu, zahrnující starší rotundu Vzkříšení (Anastasis) s kristovým hrobem, vrchol Golgoty a baziliku Martyrion, nazývajícím se též chrám sv. Kříže. Den poté byl dříve nalezený Kristův kříž slavnostně vystaven věřícím k uctívání.*“¹⁸⁵

Kříž je tak v řádové, ale obecně i v křesťanské spiritualitě chápán jako vítězství Ježíše Krista nad hříchem a smrtí. Současně je kříž znamením všech křížáckých řádů.

---

¹⁸⁴ Principy řádové spirituality. Řád Božího hrobu – magistrální delegace v českých zemích. [online], [cit. 2022-02-17]. Dostupné z WWW: <https://oessh.cz/spiritualita/>.

¹⁸⁵ ADAM, Adolf. *Liturgický rok. Historický vývoj a současná praxe*. Praha: Vyšehrad 1998. ISBN 80-7021-269-1, s. 174.

4.3. Aktivity Řádu Božího hrobu

Řád Božího hrobu se zaměřuje na finanční pomoc Latinskému patriarchátu jeruzalémskému, přičemž hlavními oblastmi, do kterých řád investuje, jsou:

- a) Podpora výchovných organizací,
- b) Humanitární podpora,
- c) Podpora pastorační péče.¹⁸⁶

V rámci pomoci výchovným organizacím se Řád Božího hrobu snaží finančně podporovat školy. Zároveň „zaměření finančních toků směřuje čím dál tím více od budování staveb k „živým kamenům“ křesťanských komunit, protože bez nich by stavby ztratily svůj význam. Zavřít ve Svaté zemi školu většinou znamená rovněž zrušit křesťanskou farnost a ztratit možnost vzdělávat místní populaci. V současnosti má Latinský patriarchát ve Svaté zemi celkem 107 škol, které navštěvuje 55 024 žáků.“¹⁸⁷

Humanitární podpora se soustředí především na pomoc seniorům, zranitelným dětem, ale i jejich rodinám. Podpora pastorační péče se pak zaměřuje na podporu farností a kněží, kteří v nich působí, na seminář v Bajt Džalá na Západním břehu Jordánu. Podpora se soustřeďuje na podporu dětí, organizaci dětských táborů, podporu skautingu apod.¹⁸⁸

---

¹⁸⁶ Podpora Řádu Božího hrobu ve Svaté zemi. Řád Božího hrobu: Magistrální delegace v českých zemích [online], [cit. 2023-03-17]. Dostupné z WWW: <https://oessh.cz/svata-zeme/podpora-radu-boziho-hrobu/>.

¹⁸⁷ Tamtéž.

¹⁸⁸ Tamtéž.

5. Německý řád

Řád bratří německého domu Panny Marie v Jeruzalémě byl původně vytvořen proto, aby poskytoval péči strádajícím a nemocným poutníkům, převážně z německých zemí, kteří přicházeli v 90. letech 12. století do Svaté země. Přestože byla německá přítomnost ve Svaté zemi velmi skromná, již v roce 1198 vznikl vojenský řád, který pomáhal německým poutníkům. Tento řád dostal jméno řád bratří Panny Marie v Jeruzalémě.¹⁸⁹

Důvod, proč vznikl vojenský řád pomáhající německým poutníkům ve Svaté zemi, byl ten, že lidé z německých zemí, tedy převážně z Říše putovalo do svatých míst relativně velké množství a zpravidla neovládali francouzštinu, což byl jazyk, který převládal v Jeruzalémském království.¹⁹⁰

Poté, co padl v roce 1187 Jeruzalém, byla vyhlášena křížová výprava, jíž se účastnilo velké množství vojáků Říše, do jejichž čela se postavil Fridrich Barbarossa. Německé oddíly se uplatily především při obléhání Akkonu, nicméně kromě německých vojáků se do Svaté země dostali i další němečtí kupci a námořníci, a je tedy možné konstatovat, že německá skupina ve Svaté zemi byla relativně rozsáhlá. K řádu bratří Panny Marie v Jeruzalémě se připojila část německého vojska. Lazaret, který byl přejmenovaný na Špitál Panny Marie v Jeruzalémě, si vzal pod ochranu Fridrich V. Švábský a instituce zaštitil papež Klement II.¹⁹¹

Během 13. století začaly řádové domy vznikat i v Evropě – nejprve na Kypru, následně v Itálii, Francii, Rakousku a v roce 1304 také v českých

---

¹⁸⁹ BOGDAN, Henry. *Řád německých rytířů*. Praha: Garamond, 2009. ISBN 978-80-7407-063-1, s. 10.

¹⁹⁰ BUBEN, Milan. *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích*. Praha: Libri, 2002. ISBN 978-80-7277-085-4, s. 79.

¹⁹¹ Tamtéž.

zemích. Řád kromě péče, kterou poskytoval potřebným a nemocným, ale působil i jako významné vojenské uskupení. Nicméně jeho vojska byla v roce 1241 u Lehnice poražena Mongoly a se stejným výsledkem dopadlo jejich střetnutí u Čudského jezera proti Alexandru Něvskému. V letech 1254–1255 Řád německých rytířů podnikl společně s Přemyslem Otakarem II. křížovou výpravu proti Prusům a spolu s ním založil město Královec.¹⁹²

V roce 1283 vytvořil Řád německých rytířů vlastní řádový stát. Kromě toho řád měl asi 16 provincií, které se nacházely na území dnešního Německa, Česka, Rakouska, Slovinska, Řecka, Španělska a Kypru. Vzhledem k těsnému sousedství vedl řád v letech 1326–1525 válku s Polskem, které se účastnil například i český král Jan Lucemburský. *„Vrchol moci, slávy i hospodářské prosperity zažil za vlády velmistra Winricha von Kniprode (1352–1382), kdy se řádový stát rozprostíral od řek Visla a Nogat na západě až po řeku Němen na východě. V této době zaznamenalo nebývalý rozvoj a rozkvět i řádové špitálnictví. Jen v Prusku existovalo na 30 velkých nemocnic. Bezpečnost státu střežilo 121 hradů a opevněných sídel. Řád zakládal školy a podporoval pěstování věd a umění.“*¹⁹³

Významnou, nicméně ne příliš šťastnou událostí se v životě řádu stala bitva u Grunwaldu, resp. Tannenbergu, která se odehrála 15. července 1410. V tomto střetnutí došlo totiž k porážce vojska Řádu německých rytířů, kterou mu uštědřil polský král Vladislav. Nedlouho po bitvě byl řádem uzavřen

---

¹⁹² STIEBER, Miloslav. *Němečtí rytíři – dobré zdání*. V Praze: Ministerstvo zahraničních věcí 1921, s. 9. BUBEN, Milan. *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích*. Praha: Libri, 2002. ISBN 978-80-7277-085-4, s. 80.

¹⁹³ BUBEN, Milan. *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích*. Praha: Libri, 2002. ISBN 978-80-7277-085-4, s. 81.

toruňský mír, který pro řád německých rytířů znamenal nejen ztrátu některých území, ale následně také finanční problémy.¹⁹⁴

Nicméně svou vojenskou stránku řád neopustil ani po porážce u Grunwaldu. Vojensky aktivní byl i v následujících letech, například v rámci rakouské monarchie bojoval proti Turkům. V této době se ovšem mění orientace řádu, tedy z původního vojenského uskupení se řád stává spíše náboženským uskupením a vojenské aktivity za něj vykonává pluk velmistra a německého mistra.¹⁹⁵

První světová válka se velmi projevila na počtu členů řádu a současně byla poslední vojenskou akcí tohoto řádu. Problém ovšem byl i v nástupnických státech, kdy například Československo majetky Řádu německých rytířů po roce 1918 zkonfiskovalo. Novou řeholi řádu potvrdil papež Pius XI. v roce 1929, kdy se řád začal označovat jako řád řeholních kanovníků „Bratří německého řádu Panny Marie Jeruzalémské.“¹⁹⁶

Do dějin řádu zasáhl také nacismus v Německu, ale také fašismus v Itálii. Po skončení druhé světové války byl nejen v Rakousku, ale i v českých zemích zabaven majetek řádu a řád byl zakázán. Nicméně již ve druhé polovině 50. let byla v Římě zřízena rezidence pro generálního prokurátora řádu. Mezitím došlo ke zrušení řádu v komunistických zemích a řádoví členové našli útočiště na území západního Německa.

V Československu, resp. České republice byla činnost řádu obnovena po roce 1989. Řád byl velmi aktivní i na přelomu 20. a 21. století, kdy zakládal charitativní organizace, podporoval vědecké a turistické projekty v Izraeli.

---

¹⁹⁴ FUKALA, Radek. *Velká válka s křižáky 1409-1411: světla a stíny grunvaldského vítězství*. Druhé, upravené vydání. Praha: Epoque, 2018. ISBN 978-80-7557-136-6, s. 174–182.

¹⁹⁵ BUBEN, Milan. *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích*. Praha: Libri, 2002. ISBN 978-80-7277-085-4, s. 83.

¹⁹⁶ STIEBER, Miloslav. *Němečtí rytíři – dobré zdání*. V Praze: Ministerstvo zahraničních věcí 1921, s. 32.

5.1. Struktura a fungování řádu

V současné době je hlavním mottem řádu „léčit a pomáhat“, což je heslo, které odkazuje na původní smysl řádu německých rytířů. Hlavními činnostmi je pro Německý řád charita a charitativní akce, nicméně řád podporuje také školní zařízení – např. Církevní gymnázium a Církevní základní škola Německého řádu v Olomouci, Dům dětí a mládeže Německého řádu v Olomouci, Opavě apod. nebo Církevní konzervatoř Německého řádu.

Základními organizačními jednotkami jsou bailivy, provincie bratrů, kdy v čele provincie stojí velmistr, jenž spolupracuje s generálním ekonomem a statutárem, jenž za provincii právně jedná.¹⁹⁷

V čele řádu stojí velmistr, který řídí činnost celého řádu. Úřad velmistra je tvořen generalátem Řádu německých rytířů a sekretariátem velmistra, „v němž se provádí koordinace a spolupráce bratří, sester a familiářů společně s generální radou a vedeními provincií a bailiv. V úřadu velmistra působí v současnosti generální tajemník a generální ekonom, osobní referent velmistra a několik odborných referentů. Zde se organizují sociální a charitativní činnosti, plánují se zde a provádějí akce, vyřizují se zde záležitosti, které náležejí bezprostředně do kompetence velmistra a rozvíjejí se zde kontakty s církevními a státními orgány.“¹⁹⁸

---

¹⁹⁷ Provincie bratrů. Německý řád. Řád bratří a sester německého Domu panny Marie v Jeruzalémě [online], [cit. 2022-04-04]. Dostupné z WWW: <http://www.nemeckyrad.cz/index.php/struktura-radu/provincie-bratr>.

¹⁹⁸ Úřad velmistra. Německý řád. Řád bratří a sester německého Domu panny Marie v Jeruzalémě [online], [cit. 2022-04-04]. Dostupné z WWW: <http://www.nemeckyrad.cz/index.php/struktura-radu/urad-velmistra>.

Pokud je o generální radu, je třeba konstatovat, že se jedná spolu s velmistrem o nejvyšší autoritu řádu. Rada rozhoduje v zasedáních a velmistr je povinen všechna důležitá rozhodnutí konzultovat s radou. Členové generální rady jsou kromě velmistra i generální prokurátor, dále čtyři radové (jeden rada z Itálie, jeden rada z Rakouska, jeden rada z Německa a jeden ze Slovinska). Generální radu dále tvoří generální asistentka, generální tajemník, generální ekonom a dva znalci z řad sester a familiářský referent.¹⁹⁹

Generální prokurátor „zastupuje záležitosti Německého řádu před svatou stolicí. V současnosti vykonává tento úřad páter Laurentius Meißner z německé bratrské provincie. Prokura Německého řádu slouží od roku 1957.“²⁰⁰

Německý řád je řádem malým, celosvětově má kolem 1000 členů, zhruba 800 z nich žije v Evropě. V České republice má Řád 10 kněží, 4 řádové sestry a 17 familiářů. Velmistrem a generálním opatem Řádu je od roku 2018 Frank Bayard. Zástupcem velmistra pro Bailivu Čechy, Moravu a Slezsko je Robert Rác. Sídlo Řádu je ve Vídni. V Česku Řád sídlí v Olomouci.²⁰¹

---

¹⁹⁹ Generální rada. Německý řád. Řád bratří a sester německého Domu panny Marie v Jeruzalémě [online], [cit. 2022-04-04]. Dostupné z WWW: <http://www.nemeckyrad.cz/index.php/struktura-radu/generalni-rada>.

²⁰⁰ Generální prokurátor. Německý řád. Řád bratří a sester německého Domu panny Marie v Jeruzalémě [online], [cit. 2022-04-04]. Dostupné z WWW: <http://www.nemeckyrad.cz/index.php/struktura-radu/generalni-prokurator>.

²⁰¹ Podle ústního sdělení Tomáše Thůna, dne 12. 2. 2022.

5.2. Světci řádu

Pokud jde o řádovou spiritualitu, je třeba se nejprve zmínit o významných světcích, kteří jsou řádem uctíváni. Jedná se především o svatou Alžbětu Durynskou, dceru uherského krále Ondřeje II. a jeho manželky Gertrudy. Alžběta se jako mladá provdala do Durynska, kde se podle legend věnovala ošetřování nemocných a potřebných. Když její manžel Ludvík Durynský zemřel při cestě na křížovou výpravu, Alžběta odešla do kláštera v Marborgu, kde ve 24 letech zemřela. Zpravidla bývá zobrazována s chlebem a džbánem, jak dává almužnu nebo ošetřuje žebráka.²⁰²

Dalším významným světce je pro Německý řád sv. Jiří, který je nejčastěji zobrazován jako postava bojující s drakem, nicméně občas má i další atributy, jako jsou bílá korouhev a červený kříž. Podle legendy byl Jiří tribun římského vojska, který zachránil panovníkovu dceru před drakem. Nedlouho poté, kdy Dioklecián usiloval o vyhubení křesťanů, si Jiří oblékl prostý šat a šel kázat slovo boží mezi lid.²⁰³ Jednou z nejvýznamnějších postav pro Německý řád je postava svaté Panny Marie Jeruzalémské.

---

²⁰² Svatá Alžběta Durynská. Německý řád. Řád bratří a sester německého Domu panny Marie v Jeruzalémě [online], [cit. 2022-04-04]. Dostupné z WWW: <https://www.nemeckyrad.cz/index.php/patroni-a-svetci/46-svata-alzbeta-durynska>.

²⁰³ Svatý Jiří Drakobijce. Německý řád. Řád bratří a sester německého Domu panny Marie v Jeruzalémě [online], [cit. 2022-04-04]. Dostupné z WWW: <https://www.nemeckyrad.cz/index.php/patroni-a-svetci/45-svaty-jiri-drakobijce>.

5.3. Aktivity a charita řádu

Německý řád soustředí své aktivity především na vzdělávání. Pod jeho patronátem bylo v roce 1991 založeno Církevní gymnázium Německého řádu v Olomouci. Dále vede Dům dětí a mládeže Německého řádu, „jehož prioritním posláním je především osobnostní rozvoj dětí a mládeže v oblasti neformálního vzdělávání. Cílem je uskutečňovat a nabízet zájmové vzdělávání pro děti, žáky a zájemce z řad nejširší veřejnosti.“²⁰⁴

Kromě výše uvedených řád také v Opavě v letech 1999/2000 založil Církevní konzervatoř Německého řádu a v roce 2020-2021 i Církevní základní školu Německého řádu v Olomouci.

V rámci aktivit Německého řádu, které se soustředí na podporu druhých a pomoc, je nutné zmínit i Nadační fond arcivévody Evžena Habsburského, který sleduje obecně prospěšné cíle v „České republice a v zahraničí, zejména v oblasti rozvoje duchovních hodnot, ochrany kulturních památek a tradic, ochrany přírodního a životního prostředí, podpory v oblasti zdravotní, charitativní, sociální, estetické, kulturní, sportovní a v oblasti vědy a vzdělávání, materiální, sociální a kulturní podpory seniorů, materiální, sociální a kulturní podpory dětí a jejich rodičů či osob o tyto děti pečující, které nemají finanční prostředky na základní potřeby, zdravotní pomůcky a léky nebo se ocitly v jiné nouzi a podpory jednotlivců znevýhodněných svým zdravotním stavem nebo handicapem.“²⁰⁵

---

²⁰⁴ Aktivity řádu v ČR. Německý Řád [online], [cit. 2023-04-04]. Dostupné z WWW: <http://nemeckyrad.cz/index.php/aktivity-radu-v-cr>.

²⁰⁵ Nadační fond arcivévody Evžena Habsburského [online], [cit. 2023-04-04]. Dostupné z WWW: http://www.nadacearcivevodyevzena.cz/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=9&Itemid=435.

Podle Stipendijního řádu je nadačním fondem poskytováno stipendium řádné a mimořádné, a to žákům škol Německého řádu. Hlavním cílem udělování stipendií je především cílit na žáky, u kterých je jejich studijní i osobní potenciál určitým příslibem budoucího uplatnění. Udělování stipendií má zároveň pomoci žákům a studentům škol Německého řádu, aby šířili dobré jméno řádu. Řádné stipendium je motivačním prvkem, které je vázáno na prospěchový průměr a je stanoveno v pevné měsíční částce.²⁰⁶

Mimořádné stipendium je pak určeno těm žákům a studentům škol Německého řádu, kteří se umístili na 1. – 3 místě ústředních kol předmětových soutěží MŠMT nebo prokázali mimořádné nebo vynikající studijní, sportovní, umělecké nebo další tvůrčí výsledky.²⁰⁷

---

²⁰⁶ Stipendijní řád. Nadační fond arcivévody Evžena Habsburského [online], [cit. 2023-04-04]. Dostupné z WWW: http://www.nadacearcivevodyevzena.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=74&Itemid=479.

²⁰⁷ Tamtéž.

6. Komparace jednotlivých řádů

Rytířské řády vznikaly v souvislosti s pořádáním křížových výprav, které začaly v roce 1095 vyhlášením první křížové výpravy papežem Urbanem II. v Clermontu. Do určité míry spojení mezi křesťanstvím a ideálem rytířství stálo u vzniku rytířských řádů, které vznikaly většinou v Jeruzalémě.

Řád maltézských rytířů, původně nazvaný jako řád špitálních bratrů svatého Jana Křtitele Jeruzalémského, si vybudoval suverenitu během 12. století tak, že nebyl závislý na vůli žádného panovníka. Nicméně protože Jeruzalémské království bylo stále více ohrožováno Turky, odebral se řád na Rhodos a následně pak na Maltu, odkud získal řád svůj pozdější název.

Obdobně vznikl i Řád sv. Lazara Jeruzalémského, který původně působil u špitálu sv. Lazara v Jeruzalémě. Po určitém spojení s johanity se nakonec řád do značné míry od tohoto řádu osamostatnil, nicméně i na něj následně dopadly turecké výboje, které ho donutily opustit Svatou zemi. V průběhu raného novověku se řád potýkal s existenčními potížemi, nicméně Řehoř XIII. činnost řádu opět obnovil.

Během křížových výprav v Jeruzalémě vznikl Řád Božího hrobu, v jehož čele stál Godefroy z Bouillonu. K osamostatnění řádu došlo za pontifikátu Inocence VIII. Řád německých rytířů také vznikl v Jeruzalémě a jeho hlavním cílem bylo podporovat německé poutníky, kteří putovali do Svaté země. I tento řád ovšem po pádu Jeruzaléma a ovládnutí Svaté země muslimy musel hledat útočiště v Evropě, kde dokonce založil a nějakou dobu stál v čele státního celku.

Uvedené rytířské řády si jsou do určité míry podobné, protože vycházejí ze stejné křesťansko-rytířské tradice. Díky této tradici mají podobnou i strukturu. Rozdíly, zejména ve své činnosti měly ale již od počátku (např. Řád sv. Lazara pečoval o postižené leprou za zdí hradeb města).

V rámci komparace je pozornost zaměřena především na skutečnost, jak se od sebe jednotlivé řády liší dnes, co do struktury, svým účelem, činnostmi apod. Nejprve je nutné určit jejich postavení z pohledu práva a legitimacy. Řád maltézských rytířů má mezi ostatními zkoumanými řády významné postavení, protože se jedná o Suverénní řád Maltézských rytířů, tedy podle mezinárodního práva nestání subjekt, který je svrchovaný, obdobně jako státy, nicméně s tím rozdílem, že jeho existence není spojená s konkrétním územím. To je mezi zkoumanými řády velmi unikátní, protože ostatní řády, tedy Řád svatého Lazara, Řád Božího hrobu a Německý řád, jsou řády bez obdobné suverenity, a tedy působí vždy v rámci konkrétního státu, tedy konkrétní státní církevní organizace, či za její podpory. Řád maltézských rytířů je tedy suverénem sám sobě. Legitimitu mu zároveň potvrzuje i jeho původní zakladatel čili papežský stolec a dnes i stát Vatikán. Katolická církev, respektive stát Vatikán slouží jako suverén i pro Řád Božího hrobu a Německý řád. Státní sekretariát Svatého stolce vydal dne 16. října 2012 prohlášení, kde za své rytířské řády označuje právě Suverénní řád maltézských rytířů a Řád Božího hrobu a u ostatních řádů nemůže zaručit jejich legitimitu a neuznává je jako řády katolické církve.²⁰⁸ Německý řád je od roku 1929 kanovnickým řeholním řádem a není již oficiálně řazen mezi rytířské řády, ale řády církevní, tudíž je jeho zřizovatelem katolická církev a suverénem stát Vatikán. U Řádu sv. Lazara je situace komplikovanější, protože již dvě století není řádem katolické církve. Od novověku až do francouzské revoluce byl suverénem řádu francouzský panovník. Od druhé poloviny 19. století je pak protektorem melchitský řeckokatolický patriarchát a řád se z čistě katolického stává ekumenickou organizací. V průběhu 20. století se také velmistry stávají členové rodu Borbonů a řád získává přízeň španělské koruny.

---

²⁰⁸ Prohlášení k legitimitě rytířských řádů. Vatikán: Tisková kancelář Svatého stolce, 2012.

Maltézský řád, Řád Božího hrobu i Německý řád jsou tedy řády čistě katolické a pouze římský katolík může být jejich členem. Řád sv. Lazara je ekumenický a mezi jeho členy jsou i věřící z jiných křesťanských denominací, přestože největší zastoupení mají stále římscí katolíci, najdeme zde ale i značné zastoupení anglikánů, protože je řád značně rozšířen ve Velké Británii, Kanadě a Austrálii i Novém Zélandě. Řád sv. Lazara je oproti ostatním řádům mnohem více otevřen i spolupráci s jinými náboženstvími. Zásadní vliv na to má melchitský řeckokatolický patriarchát. Proto řád vyvíjí značnou aktivitu v Sýrii, kde spolupracuje například se syrským červeným pŕlměsícem.

Co se týká velikosti jednotlivých řádů, zde také najdeme velké rozdíly. Zatímco největší z nich, Řád Božího hrobu, má 30 000 členů, Německý řád pouze 1 000. Druhý největší, Maltézský řád, má 13 500 členů a Řád sv. Lazara pak 6 000 členů. Zatímco Řád Božího hrobu, Maltézský řád a Řád sv. Lazara jsou rozšířeny v mnoha zemích světa, Německý řád je organizován spíše jen v zemích střední Evropy. V České republice mají největší zastoupení Maltézský řád a Řád sv. Lazara. Německý řád, jakožto řád církevní a kanovnícký, přijímá mezi sebe zejména kněží a pro přijetí laika (familiáře) má přísná kritéria. Proto je do řádu přijat v průměru jeden člověk za dva až tři roky.²⁰⁹ Řád Božího hrobu zase působí v České republice pouze několik posledních let a jeho růst teprve začíná.

V případě maltézských rytířů, je hlavním posláním řádu šířit slovo Boží a žít v souladu s ním a v souladu s tradicemi, které řád respektuje.

Hlavní činností Maltézských rytířů je dle tradice pomoc bližnímu. Pomoc bližnímu je realizována především v rámci sociálních a zdravotních služeb, ale také pomocí nemocným a potřebným, a to bez ohledu na náboženství, rasu nebo věk.

---

²⁰⁹ Podle ústního sdělení Tomáše Thůna, dne 12. 2. 2022.

Pozornost Maltézského řádu se soustředí především na chudé a postižené lidi, a právě za účelem jejich pomoci je vytvořena obecně prospěšná společnost Maltézská pomoc, která se soustředí na pomoc a podporu seniorů, především prostřednictvím poskytování sociálních služeb. Kromě seniorů je ale Maltézská pomoc zacílena i na lidi, které žijí v sociálně vyloučených lokalitách, případně jsou sociálním vyloučením ohroženi. Angažuje se také v rámci pomoci rodinám, které se dostaly do špatné sociální situace.

Hlavní poslání Vojenského a špitálního řádu svatého Lazara Jeruzalémského je především bránit křesťanskou víru, podporovat nemocné, případně tělesně či duševně postižené. Mezi další poslání patřila v prvních staletí podpora křesťanů ve Svaté Zemi a usilování o jednotu křesťanů a prosazování a zachovávání principů křesťanské rytířskosti. Důležité poslání řádu je vymezeno i velmi aktuálně jako soustředění se na aktivity mající charitativní, humanitární, zdravotnické a vzdělávací poslání v souladu s cíli a principy Charty Spojených národů a zákonů Evropské unie.

Na charitu se zaměřuje také Německý řád, který také podporuje charitativní akce a organizace, nicméně do oblasti jeho zájmu patří i školství, kdy aktivně působí v konkrétních školách i v České republice.

Pokud jde o komparaci činností uvedených řádů, je tedy možné shrnout, že hlavní důraz je kladem na charitu a pomoc bližním. Právě tyto aktivity mají řády společné, nicméně následně se liší v dalších činnostech. Maltézští rytíři jsou zaměřeni na pomoc nemocným a potřebným a hlásání slova Božího. Je tedy možné říci, že Řád maltézských rytířů daleko více než ostatní řády je soustředěn na šíření a propagaci katolického náboženství.

Řád Maltézských rytířů se soustředí na charitativní programy, které se soustředí na potřebné – především na sociálně slabé rodiny a děti těchto rodin, dále pak na seniory, kteří se potýkají s pocit izolace a opuštění. Maltézští rytíři se soustředí také na vězně, kterým pomáhá překonávat vězení. Vojenský

a špitální řád svatého Lazara se soustředí především na pomoc nemocným, ať už v rámci svých vlastních aktivit (např. hospic Štrasburk v Praze, či hospic sv. Lazara v Plzni), tak na finanční sbírky, ze kterých je financovaná pomoc některých lékařských pracovišť. Velkou finanční pomoc soustředí na podporu nemocničních zařízení v Sýrii.

Důraz na křesťanství a jeho šíření klade Vojenský a špitální řád svatého Lazara Jeruzalémského, jehož cílem je snaha o zachování křesťanské rytířskosti a křesťanských ctností. Současně Vojenský a špitální řád svatého Lazara Jeruzalémského jako jediný vyzdvihuje důležitost porozumění a spojení na nadnárodní úrovni a dovolává se cílů a principů Charty Spojených národů a zákonů Evropské unie. V případě Vojenského a špitálního řádu svatého Lazara Jeruzalémského je nutné zmínit Lazariánskou pomoc, tedy křesťanskou organizaci, která vznikla v roce 1973 a od té doby se soustředí na péči o nemocné a seniory, ale také i zdravotně postižené. Významná je zejména paliativní péče.

Charitativní aktivity Vojenského a špitálního řádu svatého Lazara a Řádu Maltézských rytířů si jsou do určité míry podobné. Soustředí se v rámci svých aktivit na pomoc potřebným a jejich činnost je rozmanitá. Soustředí na nemocné, sociálně slabé, postižené apod.

Naproti tomu se aktivity Řádu Německých rytířů a Řádu Božího hrobu jsou soustředěny na konkrétní činnosti. V případě Řádu Božího hrobu je to akcent na finanční a materiální pomoc Latinského patriarchátu jeruzalémského, ať už se jedná o podporu tavních školních zařízení nebo o podporu tavních farností. Členové řádu platí ročně nemalý členský příspěvek, který činí přibližně 10 000 Kč a je použit právě na aktivity Latinského patriarchátu jeruzalémského.²¹⁰

---

²¹⁰ Podle ústního sdělení člena Řádu Božího hrobu Angela Musy, dne 1. 2. 2023.

V případě Řádu Božího hrobu je také jeho posláním snaha o obnovení horlivosti křesťanského společenství, a především snaha o pozvednutí katolické církve. Hlavní činností řádu je charitativní činnost, bez jakéhokoliv politického postoje. Členové řádu mají v ústavě výslovně zakázáno podílet se na činnosti orgánů, organizací a sdružení, jejichž účel nebo program odporují doktríně a učení katolické církve. Nicméně zajímavostí, pokud jde o činnosti uvedeného řádu, je pak péče o poutní místa v Jeruzalémě.

Německý řád zaměřuje svoji pozornost na vzdělávací aktivity a finanční podporu studentů tak, aby šířili dobré jméno řádu. Především na Moravě (Olomouc, Opava) tak Německý řád vybodoval několik škol, gymnázií a organizuje a vede i domy dětí a mládeže. Jeho aktivity se tak soustředí spíše na oblast vzdělávání, organizaci trávení volného času mladých lidí apod.

Není jisté bez zajímavosti, že komparované řády navíc organizují nebo zakládají organizace, které se koncentrují na pomoc potřebným – tedy nejsou to pouze členové řádu, kteří pomáhají v souladu s pravidly a tradicemi řádu, ale jsou to i organizace, které zaměstnávají sociální pracovníky a další, jež vykonávají za finančního přispění řádu charitativní a další pomocné činnosti. Na tomto místě je možné zmínit například obecně prospěšnou společnost Maltéžská pomoc, či křesťanskou organizaci Lazariánská pomoc.

Pokud jde o organizaci, v první řadě je nutné konstatovat, že u všech sledovaných řádů – tedy v případě Řádu maltéžských rytířů, Řádu svatého Lazara, Řádu Božího hrobu a Řádu německých rytířů – je patrné vojenské uskupení řádu. Tedy více než u klasických duchovních řádů je zde odstupňovaná hierarchie a relativně jasně stanovené pravomoci na konkrétních stupních hierarchického uspořádání.

Pokud jde o samotné fungování řádu, je třeba konstatovat, že v případě všech uvedených řádů je jejich hierarchie a fungování řádu v rámci této

hierarchie stanovenou v konkrétním řádovém dokumentu – statutech, konstituci apod. Tento základní dokument zpravidla obsahuje:

- základní pravidla fungování řádu (jazyk řádu apod.),
- nejvyšší úřady a jejich kompetence,
- hierarchii řádu,
- řádové insignie,

V čele řádu ve všech případech stojí velmistr, nicméně v případě Řádu Božího hrobu je to kardinál velmistr, což je ve zkoumaných řádech do určité míry atypické, protože pouze v případě Řádu Božího hrobu vstupuje do vytváření hierarchie papež, protože kardinál velmistr, jak je patrné z jeho názvu, je volen z řad kardinálů papežem. Rozdílem je tedy především proces, jakým je velmistr ustavován do svého úřadu, kdy v případě Řádu Božího hrobu je to papež, který ustavuje nejvyššího představitele řádu. V ostatních zkoumaných řádech je to řádové shromáždění např. generální kapitula v případě Maltézského řádu atd. U Maltézského řádu a Německého řádu má však papež stále určitý vliv na volbu velmistra, respektive jej do určité míry potvrzuje. Řád sv. Lazara je na vůli papeže nezávislý. Papež Jan Pavel II. však pravidelně přijímal delegace řádu k soukromé audienci. V roce 2023 přijal papež František i současného velmistra Řádu sv. Lazara dona Franciska de Borbon.²¹¹

Kromě velmistra stojí v čele řádu určitá rada, která se zpravidla skládá z velmistra a dalších nejvyšších úřadů v rámci řádu. V případě Německého řádu se jedná o generální radu, v případě Řádu Božího hrobu se jedná o velké magisterium a velký výkonný výbor, případně velká rada v případě Řádu sv. Lazara Jeruzalémského.

---

²¹¹ Podle ústního sdělení člena Řádu sv. Lazara Milana Volfá, velitele komendy sv. Zdislavy, dne 2. 5. 2023.

Závěr

Diplomová práce stručně zmapovala historii jednotlivých rytířských řádů, respektive Suverénního vojenského hospitálního řádu svatého Jana v Jeruzalémě, na Rhodu a na Maltě, Vojenského a špitálního řádu svatého Lazara Jeruzalémského, Řádu Božího hrobu Jeruzalémského a Řádu bratří německého domu Panny Marie v Jeruzalémě, popsala náplň jejich aktivit dříve i v současnosti, ukázala a potvrdila jejich přerod z bojovných křižáckých řádů ve významné charitativní organizace 21. století. Kladná odpověď na otázku smyslu a užitečnosti těchto organizací v moderní době byla i jedním z cílů této práce. Práce popsala organizaci a fungování jednotlivých řádů, zachytila jejich spiritualitu, vztah ke katolické církvi a křesťanství všeobecně. Diplomová práce také postihla problematiku legitimacy rytířských řádů, která se objevila napříč několika kapitolami jako jejich neoddelitelná součást, která nemůže být nahrazena morálním jednáním. Také byla zodpovězena často kladená otázka, jak se pozná falešný rytířský řád od toho skutečného a zda lze legitimitu získat dobrými skutky.

V práci bylo hojně využito odborné literatury i různých dobových pramenů, kde bylo čerpáno zejména z ústav a předpisů jednotlivých řádů, různých prohlášení, dopisů a výročních zpráv. Velkým přínosem byly i osobní výpovědi významných členů jednotlivých řádů.

V komparaci jednotlivých řádů bylo ukázáno, přestože mají dané řády stejný základ i smysl svého vzniku, že se mezi sebou liší nejvíce právě v moderní době, což bylo zejména patrné v jejich právním ukotvení, organizační struktuře a formě vedení. Také bylo popsáno, jak se tyto řády liší v oblastech svého charitativního a společenského působení, jak typem, tak geograficky. Od vzniku až do dnešní doby však tyto řády spojuje víra v Boha, obrana křesťanské víry a pomoc bližnímu, což propojovalo tyto řády napříč

historií. Tyto řády proto spolupracují i v dnešní době a je možné jejich rytíře a dámy vidět společně při mnohých duchovních a charitativních akcích.

Problematika těchto čtyř významných rytířských řádů je velmi široká a pestrá. Práce jistě nepostihuje celou paletu bohatého života těchto řádů, dále by se například dala zkoumat a porovnávat řádová faleristika, poutní místa, či významné stavby, které tyto řády během své dlouhé historie vybudovaly a spravovaly.

Seznam pramenů a literatury

Prameny

Authority and Status of The International Commission for Orders of Chivalry.

Česká biskupská konference: odmítnutí statusu, č.j.: 354/2021.

Declaration on the Ninth Centenary of the Royal Recognition of the Order of Saint Lazarus of Jerusalem.

Deklarace legitimacy. Chotěboř: Vojenský a špitální řád svatého Lazara Jeruzalémského – Bohemia, 2022.

Dopis Jana hraběte Dobrzenského z Dobrozenicz J. Em. Dominikovi kardinálu Dukovi, OP. Chotěboř: Vojenský a špitální řád svatého Lazara Jeruzalémského – Bohemia, 2021.

Charte Constitutive de l'Ordre Militaire et Hospitalier de Saint-Lazare de Jérusalem. Paris: 1992.

Kodex kanonického práva. Praha: Zvon, 1994. ISBN: 80-7113-082-6.

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 4. 1. 2022, sp. zn. III. ÚS 361/21.

Otevřený dopis Jana hraběte Dobrzenského z Dobrozenicz jeho Excelenci Mons. Janu Graubnerovi. Chotěboř: Vojenský a špitální řád svatého Lazara Jeruzalémského – Bohemia, 2021.

Principles involved in assessing the validity of Orders of Chivalry of The International Commission for Orders of Chivalry.

Principy řádové spirituality. Řád Božího hrobu – magistrální delegace v českých zemích.

Prohlášení k legitimitě rytířských řádů. Vatikán: Tisková kancelář Svatého stolce, 2012.

Provisional List of Orders of The International Commission for Orders of Chivalry.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 1. 2019, sp. zn. 28 Cdo 4000/2018.

Řád maltézských rytířů: Charte Constitutionnelle Et Code De L'ordre Souverain Militaire Et Hospitalier De Saint-Jean De Jerusalem De Rhodes Et De Malte, Rome: 1998.

Ústava Řádu Božího hrobu (Constitution of the Equestrian Order of The Holy Sepulchre of Jerusalem) Rome: 1978.

Výroční zpráva za rok 2017. Chotěboř: Vojenský a špitální řád svatého Lazara Jeruzalémského – Bohemia, 2017.

Výroční zpráva za rok 2021. Praha: Maltéžská pomoc, 2021.

Odborná literatura

ADAM, Adolf. *Liturgický rok. Historický vývoj a současná praxe*. Praha: Vyšehrad 1998. ISBN 80-7021-269-1.

ASBRIDGE, Thomas, *The Crusade: A New History*. Oxford: Oxford University Prtess 2004, ISBN 0-19-517823-8.

BOGDAN, Henry. *Řád německých rytířů*. Praha: Garamond, 2009. ISBN 978-80-7407-063-1.

BOORSTIN, Daniel J. *Člověk hledající: příběh lidské touhy pochopit svět a sebe sama*. Praha: Prostor 1999. ISBN 80-242-0236-0.

BUBEN, Milan. *České velkopřevorství řádu maltézských rytířů v dějinách*. Praha: Libri, 2022. ISBN 978-80-7277-569-9.

BUBEN, Milan, *Encyklopedie heraldiky*, Praha: Libri 1999. ISBN 80-85983-68-0.

BUBEN, Milan. *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích*. Praha: Libri, 2018. ISBN 80-7277-084-5.

CARDINI, Franco, *Válečník a rytíř*, In: Le GOFF, Jacques (ed.), *Středověký člověk a jeho svět*, Praha: Vyšehrad 1999, ISBN 80-7021-274-8.

DACÍK, Tomáš, *Církevní řády a kongregace v České republice*, Brno: Item: 1998, ISBN 80-7204-077-4.

DE FIORES, Stefano. *Slovník spirituality*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999. ISBN 80-7192-338-9.

DEMURGER, Alain. *Les Hospitaliers: de Jérusalem à Rhodes, 1050-1317*. Paris: Tallandier, 2013. ISBN 979-10-210-0060-5.

DOLEJŠÍ, Josef. *Duch smaragdového kříže. Dějiny rytířského a špitálního řádu sv. Lazara jeruzalémského se zvláštním zřetelem na Čechy a Moravu*, Agentura Pankrác 2003. ISBN 80-902873-9-5.

DUGGAN, Alfred, *Křižácké výpravy*, Praha: Orbis 1973.

FRANZEN, August, *Malé církevní dějiny*, Praha: Zvon 1992, ISBN 80-7113-008-7.

FUKALA, Radek. *Velká válka s křižáky 1409-1411: světla a stíny grunvaldského vítězství*. Druhé, upravené vydání. Praha: Epoque, 2018. ISBN 978-80-7557-136-6.

HROCHOVÁ, Věra, HROCH, Miroslav, *Křižáci ve Svaté zemi*, Praha: Mladá fronta 1996, ISBN 80-204-0621-2.

HYACINTHE, Rafael. *L'Ordre de St-Lazare de Jérusalem au Moyen Âge*. Millau. Conservatoire Larzac et hospitalier, 2003.

JIRÁSKO, Luděk, *Církevní řády a kongregace v zemích českých*, Praha: Fénix, ISBN 80-85245-11-6.

KELLY, J. N. D., *The Oxford Dictionary of Popes*, Oxford: Oxford University Press 1988.

MORTON, Nicholas (ed.). *The Military Orders. Volume VII. Piety, Pugnacity and Property*. London and New York: Routledge 2020. ISBN 978.1.138.49683.5.

MORTON, Nicholas. *The Medieval Military Orders 1120–1314*. London and New York: Routledge 2013. ISBN 978-1-4082-4958-1.

NICHOLSON, Helen. *The Knights Hospitaller*. Woodbridge: The Boydell Press 2016. ISBN 978-0-85115-845-7.

PARMA, Tomáš. *Rytíři, dámy a poutníci: dějiny a současnost Rytířského řádu Božího hrobu jeruzalémského a jeho působení v českých zemích*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, 2020. Knihovna Řádu Božího hrobu. ISBN 978-80-88278-52-8.

PALÁN, Aleš. Lidé za ta staletí vědí, že je na nás spolehnoutí. In: *Maltézští rytíři včera a dnes* 2/2008.

PITT-RIVERS, Julian. Honor and Social Status, in Jean G. Peristany, ed., *Honour and Shame: The Values of Mediterranean Society*, 20-77 (Chicago: University of Chicago Press, 1965).

RÁDL, Emanuel, *Dějiny filosofie I. Starověk a středověk*, Praha: Votobia 1998. ISBN 80-7220-063-1.

SAVONA-VENTURA, Charles. The fons honorum of the Order of Saint Lazarus 1800-1910. In: SAVONA-VENTURA, Charles. ROSS, Michael (eds.). *Historiae SANcti Lazari Ordinis*. Volume 3. Malta 2019.

STIEBER, Miloslav. *Němečtí rytíři – dobré zdání*. V Praze: Ministerstvo zahraničních věcí 1921.

TRETERA, Jiří Rajmund, *Církev a řeholní řády*, In: SPUNAR, Pavel a kol. *Kultura středověku*, Praha: Academia 1995. ISBN 80-200-0547-1.

VÁŘEKA, Marek. *Rytířské řády: Historie a současnost*. Hodonín: Masarykovo muzeum v Hodoníně, 2013. ISBN 978-80-87375-06-8.

VLČEK, Pavel, Dušan FOLTÝN a Petr SOMMER. *Encyklopedie českých klášterů*. Praha: Libri, 1997. ISBN isbn80-85983-17-6.

VOLTAIRE, *Zaira. Verše. Výběr z prací dějepisných. Korespondence*. Praha: Odeon 1974.

Internetové zdroje

Aktivity řádu v ČR. Německý Řád [online], [cit. 2023-04-04]. Dostupné z WWW: <http://nemeckyrad.cz/index.php/aktivity-radu-v-cr>.

Camino/Černobyl na kolečkách [online], [cit. 01.04.2023]. Dostupné z WWW: <https://www.caminonakoleckach.cz/p/mapa-poute.html>.

COX, Noel S.B., The Continuing Question of Sovereignty and the Sovereign Military Order of Jerusalem, of Rhodes and of Malta (June 2008). Available at SSRN: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1140462>.

Grand master. Saint Lazarus. The Military and Hospitaller Order of Saint Lazarus of Jeruzalem [online], [cit. 23. 1. 2022]. Dostupné z WWW: <https://www.st-lazarus.net/en/structure/persons/grand-master>.

Josef Zlámal O. Melit. Prior (* 1915 † 2008). In: *Paměť národa*. Dostupné z WWW: <https://www.pametnaroda.cz/cs/zlamal-o-melit-prior-josef-20070323-0>.

Královský řád moravských rytířů sv. Rostislava a Kolumbana: Geneze vzniku [online], [cit. 2023-04-21]. Dostupné z WWW <https://www.eqmoraviae.cz/obsah/geneze-vzniku>

Maltézská pomoc, o. p. s. [online], [5. 1. 2022]. Dostupné z WWW: <https://maltezskapomoc.cz/socialni-sluzby/>.

Nadační fond arcivévody Evžena Habsburského [online], [cit. 2023-04-04]. Dostupné z WWW: http://www.nadacearcivevodyevzena.cz/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=9&Itemid=435.

Podpora Řádu Božího hrobu ve Svaté zemi. Řád Božího hrobu: Magistrální delegace v českých zemích [online], [cit. 2023-03-17]. Dostupné z WWW: <https://oessh.cz/svata-zeme/podpora-radu-bozeho-hrobu/>.

Principy řádové spirituality. Řád Božího hrobu – magistrální delegace v českých zemích [online], [cit. 2022-02-17]. Dostupné z WWW: <https://oessh.cz/>.

Provincie bratrů. Německý řád. Řád bratří a sester německého Domu panny Marie v Jeruzalémě [online], [cit. 2022-04-04]. Dostupné z WWW: <http://www.nemeckyrad.cz/index.php/struktura-radu/provincie-bratr>.

Rytířský řád sv. Václava: Naše činnost [online], [cit. 2023-04-21]. Dostupné z WWW <http://www.eosw.cz/cs/nase-cinnost/rok-2022/svatovaclavske-putovani-prahou-s-palladiem-zeme-ceske.html>

Řád křížovníků s červeným srdcem: Současnost [online], [cit. 2023-04-21]. Dostupné z WWW <https://www.cyriaci.org/zakladni-info/>

Řád se rozhodl a vyloučil Duku. Církev odebrala sdružení záštitu a vypověděla jej z kostela. In: *Deník N - Nezávislý český deník* [online], [cit. 01.06.2022]. Dostupné z WWW: <https://denikn.cz/662402/rad-ze-rozhadal-a-vyloucil-duku-cirkev-odebrala-sdruzeni-zastitu-a-vypovedela-jej-z-kostela/>

Řád sv. Lazara v českých zemích [online], [cit. 2022-05-01]. Dostupné z WWW: <http://www.oslj.cz/o-radu/historie/rad-sv-lazara-jeruzalemskeho-v-ceskych-zemich/>.

Společenství pomocníků Řádu sv. Lazara [online], [cit. 2023-04-25]. Dostupné z WWW: <https://www.adopcesyrie.cz/vice-o-nas-a22>

Stipendijní řád. Nadační fond arcivévodky Evžena Habsburského [online], [cit. 2023-04-04]. Dostupné z WWW: http://www.nadacearcivevodkyevzena.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=74&Itemid=479.

Suverénní řád maltézských rytířů. Velvyslanectví České republiky při Svatém stolci. Ministerstvo zahraničních věcí ČR [online], [cit. 5. 1. 2022]. Dostupné z WWW:

https://www.mzv.cz/vatican/cz/o_velvyslanectvi/o_suverennim_radu_maltezskych_rytiru/o_s_r_m_r.html.

Ústavní soud rozhodl o stížnosti řádu Maltézských rytířů ve sporu o pozemky. In: *Advokátní deník* [4. 1. 2022]. Dostupné z WWW: <https://advokatnidenik.cz/2022/01/04/ustavni-soud-rozhodl-o-stiznosti-radu-maltezskych-rytiru-ve-sporu-o-pozemky/>.